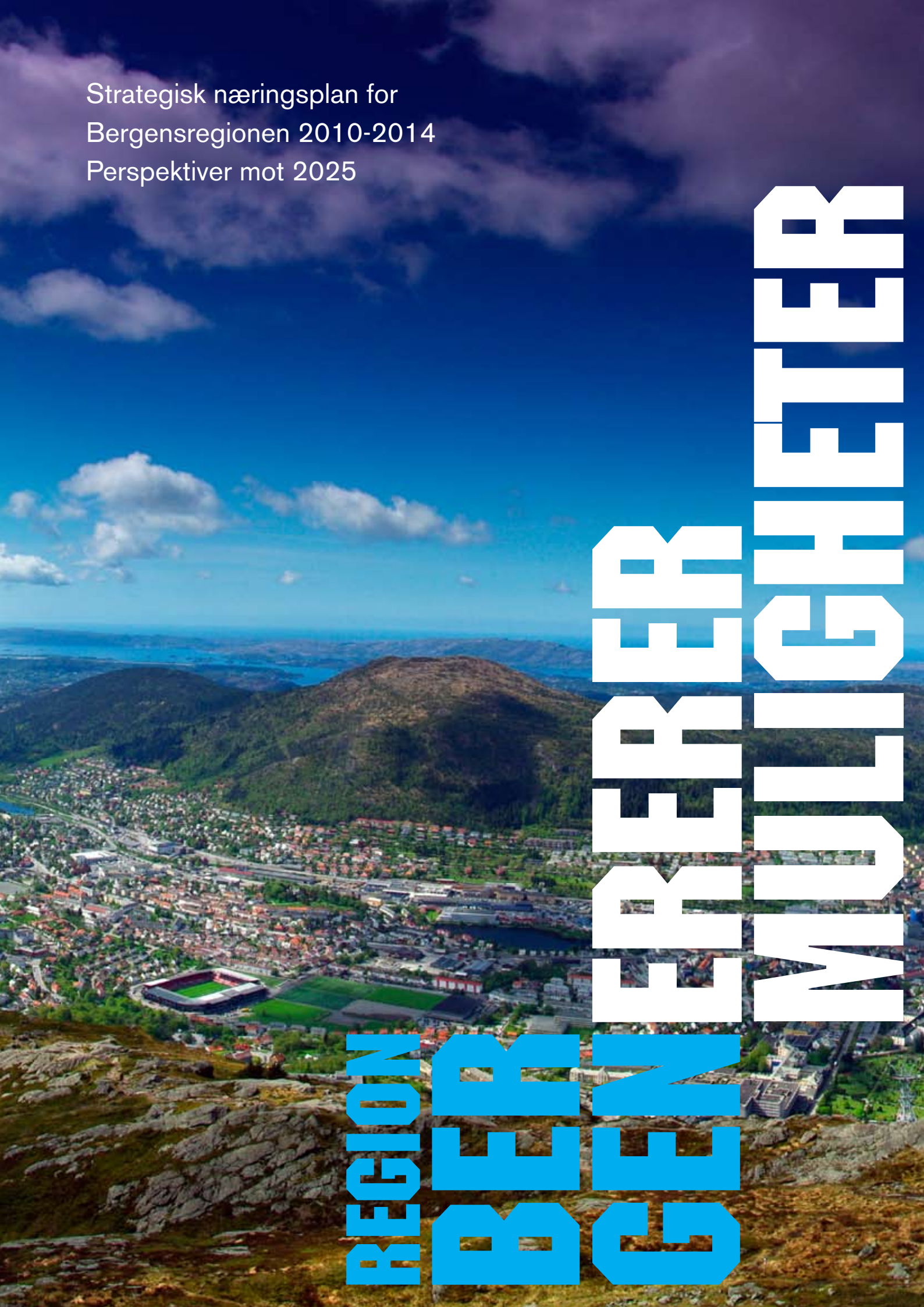
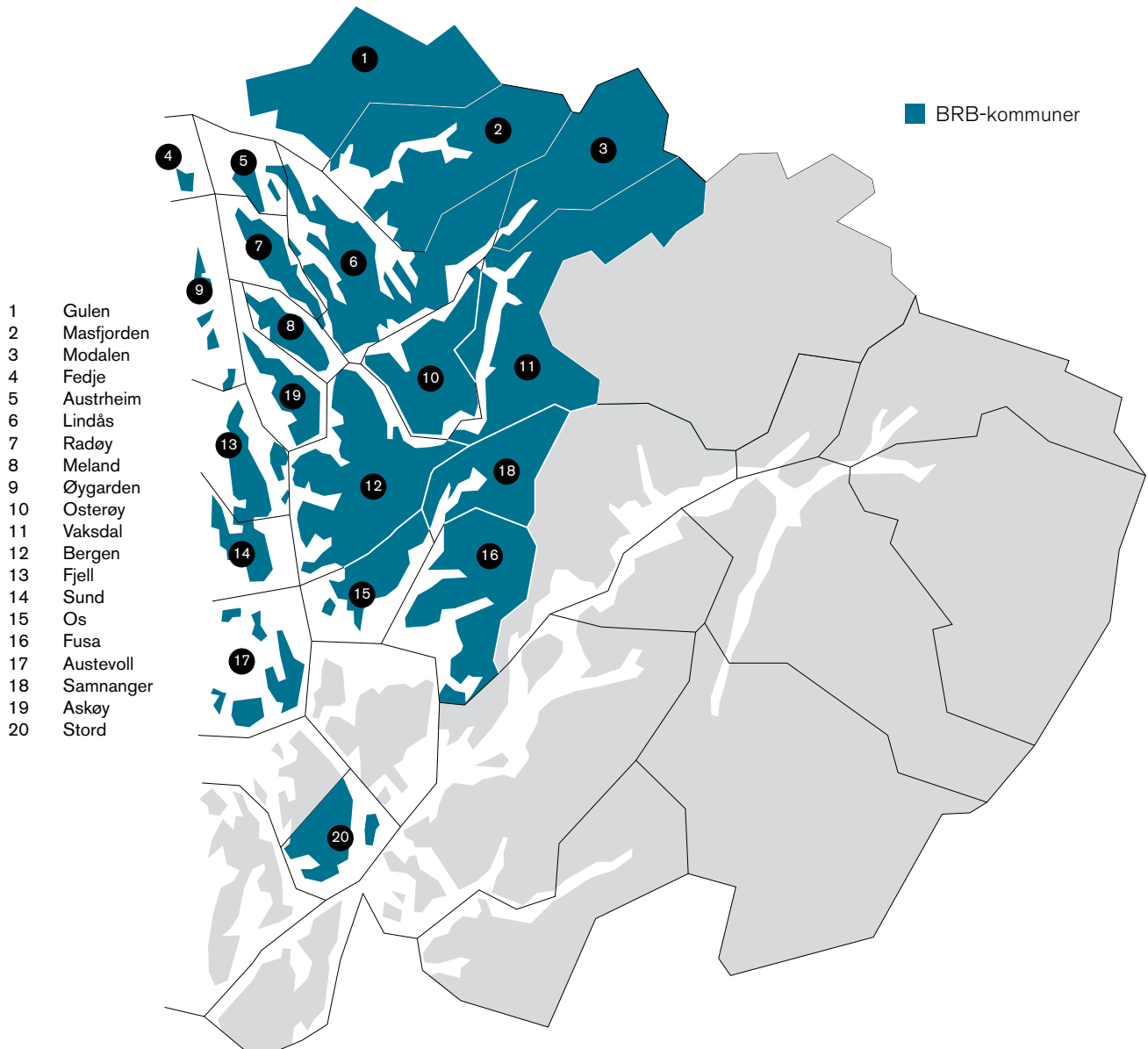

Strategisk næringsplan for
Bergensregionen 2010-2014
Perspektiver mot 2025

BERGEN REGION PERSPEKTIVER

Bergensregionen

- 5 Forord
- 6 Ståsted for Bergensregionen
- 8 Samhandling om regionsbygging
- 12 Visjon for Bergensregionen
- 14 Prioriterte næringer
- 36 Fokusområdene
- 52 Anbefalte tiltak knyttet opp mot Strategisk næringsplan

Dette er Bergensregionen

Bergen | Askøy | Fjell | Sund | Øygarden | Os | Fusa | Samnanger | Austevoll | Stord | Vaksdal | Osterøy
Lindås | Meland | Fedje | Radøy | Austrheim | Masfjorden | Modalen | Gulen | Hordaland fylkeskommune

Kommune og fylkeskommune

For enkelhets skyld har vi av språklig hensyn referert til kommunene.
Inkludert i kommunene er også Hordaland fylkeskommune.

Tall for næringene

Tallene for næringen som fremkommer i rapporten er regnskapstall fra 2008.

BERGENSREGIONEN MOT 2025:

**SAMMEN SKAL
VI SKAPE EN
DYNAMISK
VEKSTREGION**

FORORD

Felles visjon, mål og strategier for næringsutvikling er et godt utgangspunkt for å skape en enda mer dynamisk region. I arbeidet med Strategisk næringsplan for Bergensregionen har representanter fra næringsliv, forsknings- og utviklingsmiljøene og fra det offentlige samlet seg om en felles plan for næringsutvikling.

For å øke antall nye lønnsomme virksomheter i regionen og øke antall arbeidsplasser, må kreftene forenes og visjon og mål deles. En strategisk næringsplan er et godt utgangspunkt for felles handling. Tar hele regionen denne planen i bruk i arbeidet med næringsutvikling, blir resultatet det løftet vi alle ønsker. Business Region Bergen har samlet sentrale aktører for å få frem mål og strategier for fremtidens region, samt å få frem konkrete tiltak som hele regionen kan stå samlet om.

Denne planen bygger videre på Bergen kommunes Strategisk næringsplan for Bergen 2006-2009 – Bergensregionen mot 2020, Bergensscenarier 2020 og Hordaland fylkeskommunes Regionalt utviklingsprogram.

Bak Strategisk næringsplan står følgende kommuner: Bergen, Askøy, Fjell, Sund, Øygarden, Os, Fusa, Samnanger, Austevoll, Stord, Vaksdal, Osterøy, Lindås, Meland, Fedje, Radøy, Austrheim, Masfjorden, Modalen, Gulen og Hordaland fylkeskommune. Den skal nå til behandling i Bystyret i Bergen, alle kommunestyrene, og i fylkesutvalget i Hordaland fylkeskommune.

Kommunene i regionen utgjør i stor grad et felles arbeids-, service- og boområde, derfor må næringsutvikling løses på tvers av kommunegrensene. For å lykkes med dette må den enkelte kommune følge aktivt opp gjennomføringen i sin kommune. På den annen side må det offentlige kunne ha forventninger om at forsknings- og utviklingsmiljøene og næringslivet tar aktivt del i arbeidet med å gjennomføre planen innenfor sine virkeområder.

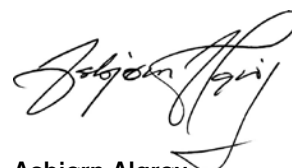
Nærmere 200 ressurspersoner har vært engasjert i arbeidet med å utarbeide denne planen. Styringsgruppen og referansegruppene har vært sammensatt av representanter fra næringsliv, forsknings- og utviklingsmiljøene og fra det offentlige. Styringsgruppen har fungert som rådgiver til prosjektkontoret i forhold til hvordan prosessen skulle gjennomføres med fokus på å få frem hva som er næringslivets behov og hvordan det offentlige kan bidra for å skape vekst.

Vi gleder oss til det videre arbeidet med utviklingen av regionen. Takk til alle som har bidratt i det omfattende arbeidet med planen.

Bergen 10.mai 2010

Herman Friele
styreleder
Business Region Bergen

Asbjørn Algrøy
administrerende direktør
Business Region Bergen

STÅSTED FOR BERGENSREGIONEN

Bergensregionen har en unik sammensetning av verdensledende miljø innen energisektoren, maritime og marine næringer, en velutviklet reiselivs-, finans- og handelsnæring og et spennende kulturliv. Regionen har en bredde som skaper dynamikk, spennvidde og nytenkning og gir bedriftene i regionen et godt grunnlag for utvikling.

Bergensregionen utgjør et felles arbeids-, utdannings- og servicemarked på tvers av kommunegrensene. Blant annet som følge av nye veier og broer er den funksjonelle byregionen betydelig utvidet siden 2000. UiBs og NHHs sterke internasjonale profil er også positivt for internasjonaliseringen av regionen.

Regionen har hatt en uavbrutt befolkningsvekst i nyere tid. I 2010 er innbyggertallet 403 000. Humankapitalen står i teorien for 80 prosent av grunnlaget for fremtidig verdiskaping. Skal regionen lykkes må vi utdanne og rekruttere riktig kompetanse og legge enda bedre til rette for at innbyggerne skal trives med å arbeide og bo i regionen. Vestlandet og Bergensregionen har sammenfallende næringsstruktur. Det er derfor viktig med et nært samarbeid og gode allianser på Vestlandet for å få økt gjennomslagskraft for bedre rammevilkår for næringslivet og samfunnet generelt.

Bergensregionen er en nasjonal verdiskapings- og kompetanseregion innen olje- og gassutvinning og har et av landets mest komplette maritime miljø. Regionen er ledende innen marin forskning og forvaltning, Sjøforsvaret har hovedkvarter og hovedbase i Bergen og byen har sterke IKT- og finansmiljø, et mediemiljø, et rikt kulturbasert næringsliv samt en stor reiselivsnæring. Bergen er en viktig studentby med mer enn 25 000 studenter.

Samhandling og kunnskap

Kunnskap er nøkkelen til videre næringsutvikling, og tettere og bedre samhandling mellom FoU-miljøene og næringslivet er nødvendig for videre vekst. Selv om Bergensregionens næringsliv og FoU-miljø kan betegnes som mangfoldige, er mange av miljøene små og sårbare. Skal regionen lykkes i en stadig tøffere konkurransesituasjon, må samarbeidet bedres betydelig.

Regionen har flere forsknings- og utdanningsinstitusjoner som også hevder seg godt internasjonalt. Likevel opplever næringslivet særlig innen teknologiområdene, at det ikke er godt nok samsvar mellom næringslivets kompetansebehov og de utdannings- og forskningsinstitusjoner som finnes. Rekruttering av kompetent arbeidskraft er og blir en stor utfordring.

Utviklingsvilje

Regioner som evner å bruke og å tiltrekke seg kompetanse og som samtidig kan tilby attraktive omgivelser, vil over tid kunne skape bærekraftig innovasjon og vekst. I arbeidet med å videreutvikle Bergensregionen legger vi til grunn hovedtrekkene fra Stortingsmelding nr. 9: Perspektivmeldingen 2009, med hensyn til de langsiktige utfordringene for en bærekraftig politikk, gitt forventet utvikling i demografi, globalisering, klima og miljø.

I følge Statistisk sentralbyrå vil folketallet i Bergensregionen trolig øke sterkt de neste 20 årene, fra 403 000 i 2010 til ca. 508 000 i 2030. På grunn av stor forventet innvandring, vil ikke effekten av eldrebølgen bli stor i Bergensregionen i planperioden.

Bergensregionen er tett integrert med omverdenen og sterkt påvirket av globale trender og utvikling. I Bergensscenarier 2020 er det lagt ned et betydelig arbeid med å analysere trender og utviklingstrekk og hvordan dette påvirker utviklingen av regionen. Arbeidet med Strategisk næringsplan bygger videre på analysene av hvordan ytre krefter som klima, naturressurser, helse, eldrebølgen, globalisering, nye økonomiske stormakter, mobilitet og globale flyttestrømmer, sikkerhet, verdier og holdninger, kunnskap og teknologi påvirker næringslivet i regionen.

Globalisering og markedstilgang

Norge har en åpen økonomi med høy import og eksport, hvor industrien er konkurranseutsatt i et tøft internasjonalt marked. Den generelle utviklingen er at næringslivets beslutninger og funksjoner i enda større grad enn tidligere er sentralisert. Dette påvirker i stor grad Bergensregionen.

Næringslivet i regionen er godt posisjonert i forhold til økt internasjonalisering. De senere års tilstedeværelse i nye voksende markeder som for eksempel BRIK-landene (Brasil, Russland, India og Kina), er gode eksempler på dette.

For å øke den internasjonale kjennskapen til regionen, er det nødvendig med en tydelig markedsføring av regionens kvaliteter og fortrinn.

Infrastruktur

Vestnorsk næringsliv har større utfordringer enn selskaper andre steder i Sør-Norge når det gjelder transportkostnader. Utbyggingen og moderniseringen av transportårer ut av og internt i regionen holder ikke tritt med utviklingen av samferdselsbehovet i landets største verdiskapingsregion.

Arealer

Konkurransen om de attraktive arealene er i hovedsak mellom areal til bolig, næring og landbruk. I et langsiktig perspektiv er det en viktig offentlig oppgave å ivareta interessene for arealer til næringsformål av ulik karakter. Samarbeid mellom næringsliv og offentlig sektor er viktig for å kunne tilby eksisterende og nytt næringsliv den rette lokaliseringen.

Klima og miljø

Bergensregionen har sterke forsknings- og kompetansemiljø innen klima og miljø, og mange av næringene i regionen har fokus på bærekraftig utvikling av egne produkter og tjenester og egen forsyningskjede. For å nå regionens målsetting om bærekraftig utvikling, må det settes ytterligere fokus på klima og miljø både innen utdanning, FoU og offentlig og privat virksomhet. Det ytes sterk og målrettet offentlig støtte til innovasjon innen utvikling av ny klima- og miljøteknologi. "Månelandingen" på Mongstad vil innebære at det blir bygget og utviklet kompetansemiljø, løsninger og produkter som kan bidra til at ambisiøse globale klimamål nås.

Regionens universitet og høyskoler:

Universitetet i Bergen
Høgskolen i Bergen
Norges Handelshøyskole
Kunsthøgskolen i Bergen
Sjøkrigsskolen
Høgskolen Stord/Haugesund
Bedriftsøkonomisk institutt
Bergen Arktiekt Skole
Norsk Lærerakademi
Betanien diakonale høgskole
Haraldsplass diakonale høgskole

SAMHANDLING OM REGIONBYGGING

I Strategisk næringsplan for Bergen 2006-2009 – Bergensregionen mot 2020, ble det dokumentert at “kommunegrenser har liten betydning for næringslivet”, og at dette burde danne et “utgangspunkt for å drøfte felles regionale strategier og verktøy”. Som et direkte resultat er kommunenes felles verktøy for næringsutvikling, Business Region Bergen, etablert. Kommunene har gitt Business Region Bergen i oppdrag å utarbeide forslag til første generasjon Strategisk næringsplan for Bergensregionen.

Planarbeidet har blant annet tatt utgangspunkt i Strategisk næringsplan for Bergen 2006-2009, Bergensscenario 2020, Regionalt utviklingsprogram for Hordaland, og andre kommuners og regioners prioriteringer. Hordaland fylkeskommune har under arbeid en regional planstrategi som skal vedtas i desember 2010. Business Region Bergen og Hordaland fylkeskommune vil koordinere Strategisk næringsplan for Bergensregionen 2010-2014 og arbeidet med regional planstrategi.

Viljeserklæring til forpliktende samarbeid mellom kommuner, næringsliv og FoU

Strategisk næringsplan skal mobilisere entusiasme og handling, derfor bygges planen på felles forståelse for utfordringer og mulige løsninger. Næringslivet er tydelig på ønsket

om medvirkning fra offentlig sektor, og gir klart uttrykk for at det offentlige må fokusere mer på hvordan kommunenes egen tjenesteproduksjon kan innrettes, slik at næringslivets konkurranseevne blir styrket.

Næringslivet er også tydelig på at samhandling kommunene imellom må bedres.

Fra nasjonale myndigheter forventes forutsigbare, konkurransedyktige rammebetingelser, herunder moderne infrastruktur.

På det regionale nivået innebærer gode rammevilkår for næringslivet også aktiv beslutningspåvirkning fra regionens politikere overfor regjering og Storting.

Kommunene vil legge næringslivets erklærte behov til grunn i mål og strategier innen fokusområdene i Strategisk næringsplan. Mål og strategier under kapitlet om fokusområder er kommunenes respons på næringslivets behov (se figur på neste side).

På denne måten vil kommunene medvirke aktivt til å gi planen ekstra kraft, ved i større grad enn tidligere å fokusere på vilje og evne til utvikling av næringslivet. Dette omfatter også å legge til rette for et bevisst fokus på verdiskaping i regionen som grunnlag for all velferd og gode tilbud til regionens befolkning.

BEHOV

Næringsliv

Prioriterte næringer

ENERGINÆRINGENE
MARITIME NÆRINGER
MARINE NÆRINGER
OPPLEVELSE
KULTUR OG REISELIV
MEDIA OG KULTURBASERT
NÆRINGS LIV

RESPONS

Hvor kan det offentlige bidra

Fokusområder

INFRASTRUKTUR
NÆRINGSVENNLIG
OFFENTLIG SEKTOR
MARKEDSFØRING
INTERNASJONALISERING
KOMPETANSEUTVIKLING
INNOVASJON OG
ENTREPRENØRSKAP
KLIMA OG MILJØ

HVORDAN

Innen hvert fokusområde

Mål
Strategier
Tiltak

Mål og strategier under fokusområder er kommunenes respons på næringslivets behov

En næringsvennlig offentlig sektor og kommunenes vertskapsrolle for næringslivet er sentrale element i planen. Planen viser eksempelvis til hvordan en kan legge til rette for å overføre beste praksis mellom kommunene i regionen på viktige områder for næringslivet.

Kommunene har forventninger om at næringslivet sammen med FoU-institusjonene, engasjerer seg aktivt i regionens utfordringer innenfor de rammer som et moderne næringsliv gir adgang til. Dette er i tråd med Bergensscenario 2020s fokus på felles positive holdninger.

Prosess

Strategisk næringsplan er blitt til i en åpen prosess med bred deltakelse fra næringslivet i regionen, FoU, representanter fra kommunene og annen offentlig virksomhet. Planarbeidet har vært ledet av en styringsgruppe som representerer sentrale aktører fra de tre miljøene. Styringsgruppen har fungert som rådgiver for prosjektkontoret i forhold til hvordan prosessen skulle gjennomføres med fokus på å få frem hva som er næringslivets behov, og hvordan det offentlige kan bidra til å skape bærekraftig vekst.

Business Region Bergen har vært prosjektkontor, og har samarbeidet tett med nettverksorganisasjonene. Disse har gitt viktige bidrag til gjennomføringen av prosessen høsten og vinteren 2009-2010. Representanter fra Næringsalliansen i regionen har også vært viktige bidragsyttere.

Nettverksorganisasjonene:

HOG Energi
Fiskeriforum Vest
Maritimt Forum Bergensregionen
Bergen Media By
Design Region Bergen
Utdanning i Bergen
Bergen Reiselivslag
BRAK

Tiltakene i planen

Samarbeid næringsliv, FoU og det offentlige betegnes som trippel heliks. Strategisk næringsplan for Bergensregionen vektlegger nettopp dette samspillet mellom næringsliv, det offentlige virkemiddelapparatet og forsknings- og utviklingsmiljøene (FoU) i regionen. Strategisk næringsplan er det overordnede dokumentet som sammenfatter visjon, målsettinger og strategier for hele denne nye samhandlingsregionen.

Ved å etablere en felles mål- og strategiplan for næringsutvikling vil kommunene utvikle bedre samhandling overfor næringslivet. I all hovedsak vil viktige tiltak for iverksetting av planens mål og strategier bli fulgt opp gjennom egne handlingsplaner fra kommunene eller fra grupper av kommuner som Regionrådet Nordhordland IKS og Gode Sirklar. I tillegg vil nettverksorganisasjoner, næringslivets organisasjoner og FoU-institusjoner utarbeide og gjennomføre egne tiltak som understøtter målsettinger og strategier i Strategisk næringsplan.

På noen områder vil det være rasjonelt for kommunene å gå sammen om å følge opp mål og strategier gjennom felles tiltak. Prioriterte tiltak i planen fremkommer etter en samlet vurdering ut fra et sett av kriterier. Tiltakene vedtas av kommunene og fylkeskommunen som en del av Strategiske næringsplan.

Den enkelte kommunes eventuelle deltakelse i prosjekter må avklares i ordinære budsjettprosesser. Tiltakene er prosjekter med et start- og sluttidspunkt. Det må etableres en prosjektgruppe med finansiering, mandat og gjennomføringsplan for hvert prosjekt.

Planperiode

Det er lagt til grunn et perspektiv for planen på 15 år. Innen flere viktige samfunnsområder er det behov for prosesser som tar tid å realisere, som for eksempel i samferdselspolitikken. Det er likevel naturlig å revidere mål- og strategiplanen hvert fjerde år, altså i hver kommunestyreperiode. Vedtaksperioden for planen vil derfor være 2010-2014.

De prioriterte tiltakene i Strategisk næringsplan bør evalueres årlig, første gang ved årsskiftet 2011/2012. Det vil være naturlig at Business Region Bergen som kommunenes og fylkeskommunens verktøy for å ivareta felles mål og strategier for næringsutviklingen i regionen, har ansvaret for å koordinere gjennomføringen av fellestiltakene i Strategisk næringsplan.

Måling

Dette er den første Strategisk næringsplan for hele Bergensregionen og en har lagt vekt på samhandling og kvalitative målsettinger. Ved senere revisjoner vil det også være naturlig å formulere mer kvantitative målsettinger.

I planperioden kan eksisterende verdiskapingsindikatorer brukes for å måle effekten av gjennomførte strategier og tiltak, samt rapportere på fremdrift og gjennomføring av enkelttiltak.

Visjon for Bergensregionen

SAMMEN SKAL VI SKAPE EN DYNAMISK VEKSTREGION

Bergensregionen er en mangfoldig region preget av kunnskap, utviklingsvilje og samhandling.

Kunnskap er avgjørende for videre vekst

- Regionen har sterke utdanningsinstitusjoner i kontinuerlig utvikling. Det har skapt spennende og sterke forsknings- og næringsmiljø og verdensledende kompetanse på mange felt.
- Stadig fornying og utvikling av tradisjonelle næringer har sørget for at disse fremdeles er ledende innen sine områder.
- Næringslivet i Bergensregionen er eksportrettet med gode kunnskaper om internasjonale markeder. I en verden som blir mer og mer globalisert må regionen gjennom samhandling utnytte dette konkurransefortrinnet.

Utviklingsvilje er karakteristisk for regionen

- Menneskene i regionen har alltid vært på jakt etter nye og bedre løsninger. Kulturen er preget av tiltakslyst, tilpasningsevne og engasjement. Kreativitet og livskraft har gitt oss evnen til å finne løsninger som skaper nytt næringsliv.
- Regionen har en unik kombinasjon av FoU-miljø og næringsliv med høy kompetanse og et godt miljø for nyskaping.
- Regionen har et fremtredende og spennende kulturliv i stadig utvikling.

Samhandling er avgjørende for videre utvikling

- Næringslivet i regionen er løsningsorientert og drives og motiveres av utfordringer. For å utnytte dette bør det stimuleres til ytterligere samhandling mellom næringsliv, FoU-miljøene og det offentlige. Kompetanseflyt mellom bedrifter og FoU-miljø er avgjørende.
- En genuin vilje og holdning til å utvikle oss sammen vil skape sterke næringskulturer. Gode modeller for samhandling og bruk av "beste praksis" vil være viktig for enda bedre samhandling på sikt.

Hovedmål

Bergensregionen skal innen 2025 være ledende i Norge på kunnskapsbasert, bærekraftig næringsutvikling innen de næringer hvor regionen har spesielle fortrinn.

Bergensregionen har fem prioriterte næringer hvor regionen har spesielle fortrinn:

- Energinæringene
- Maritime næringer
- Marine næringer
- Opplevelse, kultur og reiseliv
- Media og kulturbasert næringsliv

HOVEDMÅL

Bergensregionen skal innen 2025 være ledende i Norge på kunnskapsbasert, bærekraftig næringsutvikling innen de næringer hvor regionen har spesielle fortrinn.

ENERGINÆRINGENE MARITIME NÆRINGER MARINE NÆRINGER OPPLEVELSE KULTUR OG REISELIV MEDIA OG KULTURBASERT NÆRINGS LIV

Bergen har landets nest
største finansmiljø.
Finansbedrifter i Bergen:

650 000 000 000
650 milliarder i forvaltning

5 200
5200 ansatte i finansbedrifter

98
98 bedrifter

2 200
2 200 ansatte i IKT-næringen

PRIORITERTE NÆRINGER

Prioriterte næringer er forankret i hovedmålet for Strategisk næringsplan hvor regionen har spesielle fortrinn. Disse næringene er blant annet: energi, maritim, marin og reiseliv.

Næringene samsvarer godt med de viktigste nasjonale næringene slik regjeringen har definert dem. Verdiskapingsregionen på Vestlandet herunder Bergensregionen, er kjerneområde for disse næringene. I tillegg peker media og kulturbaserte næringer seg ut med en meget sterk posisjon i regionen.

Det er en uttalt strategi fra regjeringens side at vi skal satse videre på de områdene der vi har spesielle forutsetninger for å være gode, blant annet gjennom satsing på FoU.

Denne forståelsen deles med næringslivet og FoU samt fylkeskommunen, Bergen kommune og de andre kommunene i vår region, slik det kommer frem i aktuelle næringsplaner og tilhørende vedtak. Alle de prioriterte næringene er innen konkurranseutsatt sektor.

De prioriterte næringene gir vesentlige ringvirkninger til andre næringer i regionen som for eksempel finans, IKT, handel, tekstilindustrien, næringsmiddelindustrien samt bygg og anlegg som alle direkte eller indirekte tjener på at de prioriterte næringene vokser og utvikler seg.

Lokalisering av viktige nasjonale offentlige kompetansearbeidsplasser, kommer som følge av politiske beslutninger. Beslutningene

bygger også på nytten for næringsliv og forsknings- og utdanningsmiljø, nasjonalt og regionalt. Eksempler på dette er lokaliseringen av Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Sjøforsvaret, NHH og Konkurransetilsynet.

Kompetansearbeidsplassene i disse virksomhetene er viktige for de ulike næringsklyngene, også med tanke på å øke regionens attraktivitet. Ikke minst for å styrke karriereveier innen ulike bransjer.

Andre sterke miljø

I tillegg til de fem prioriterte næringene har det vært en prosess for å se på andre sektorer av stor betydning for verdiskapningen i regionen. I denne planprosessen har det vært tilrettelagt strategisamling for finans, IKT og helse.

Disse næringene har spilt inn sine behov i forhold til de definerte fokusområder. I det videre arbeidet med å styrke næringslivet i regionen bør det også fokuseres på hvordan man kan styrke finans- og IKT-næringene ytterligere. Finans og IKT har sterke miljø rettet inn mot de fem prioriterte næringene, og har som følge av samarbeidet med disse på flere områder utviklet tjenester i verdensklasse.

I tilknytning til helsesektoren er det et potensial for å utvikle ny næringsvirksomhet. Den demografiske utviklingen vil tvinge frem nye teknologiske løsninger og nye forskningsområder, for eksempel omsorgsforskning. Det er allerede satt i gang et initiativ for å etablere en Helseklynge i Bergensregionen.

MÅLSETTING

En ledende region i Europa innen forskning, bærekraftig utvikling og foredling av energiresurser.

**REGION
BER
GENERERER
ENERGI**

Olje, gass og fornybar energi

Bergensregionen er blant Europas ledende energiprodusenter. Regionen og Vestlandet har et unikt ressursgrunnlag innen petroleumsvirksomhet, tradisjonell vannkraft og nye fornybare energikilder. Regionen er sentralt plassert i forhold til markeder både nasjonalt og internasjonalt.

For å nå målsettingen skal næringen jobbe etter følgende strategier:

1. **Rammebetingelser.** Vi skal sammen med våre alliansepartnere sikre at energiklyngen får gode rammebetingelser for videre vekst og økt verdiskaping gjennom forskning, teknologiutvikling og tilrettelegging for industri og arbeidsplasser.
2. **Mongstad.** Gjennom tett samhandling mellom næringsliv, utdanning, FoU og det offentlige skal Mongstad videreutvikles til et internasjonalt senter for:
 - helhetlig kommersiell renseteknologi
 - industriell optimalisering og videreutvikling av teknologi for produksjon og foredling av energiressurser
 - transport og lagring av CO₂
3. **Drift og vedlikehold.** Vi skal videreutvikle og forsterke petroleumsklyngens internasjonale posisjon innen drift, vedlikehold og modifikasjoner, prosjektutvikling og teknisk ledende produkter.
4. **Fornybar energi.** Vi skal gjennom FoU, smarte teknologiske løsninger og industriell produksjon bidra til å dekke nasjonale og internasjonale behov for effektiv produksjon og overføring av fornybar energi.

Ståsted

Olje og gass. Bergensregionen har en sentral rolle i energinæringen nasjonalt og internasjonalt. I mer enn 30 år har lokale bedrifter og leverandører bygget opp unik kompetanse som plasserer miljøene blant de beste i verden. Næringen har også tett samarbeid og relasjoner mot maritim næring. Mange av leverandørene leverer ofte produkter og tjenester til begge næringene.

Kompetansen knytter seg i første rekke til produksjon, drift og vedlikehold av installasjoner både onshore og offshore. Det er også bygget opp kompetanse innen utforskning, forskning, leting, geofysikk, geologi og undervannsteknologi som etterspørres over hele verden.

Dette er olje- og gassektoren i regionen:

- På Mongstad videreutvikles anlegget ved at det topp moderne anlegget Europeisk CO₂ Teknologisenter Mongstad (TCM) bygges.
- Regionen har ett av Norges største offshore modulverft og verft for bygging av offshore boligseksjoner.
- Gass- og oljeterminaler, samt LNG-fabrikk i Øygarden og oljeraffineri på Mongstad.
- Tyngdepunkt for seismikkoperatører og en rekke offshore supplyfartøy.
- Sterkt subseamiljø (NCE Subsea).
- Bergensregionen er tyngdepunktet for oljeselskapenes driftsmiljøer i Norge.
- Regionen har to av Norges største offshore-baser og et av Europas få reparasjonsverft som kan dokke offshore-rigger.
- UiB og randsoner virksomhetene har tunge fagmiljø av sentral betydning for olje- og gassnæringen. Sammen med HiB og NHH utgjør dette viktige utviklingsmuligheter for næringen i regionen.

ENERGINÆRINGEN

Fornybar energi. Bergensregionen er blant de ledende regioner som satser på fornybar energi i bred skala, fra vannkraft til geotermisk energi. Gjennom Arena NOW (Norwegian Offshore Wind) og FoU-programmet NORCOWE (Norwegian Centre for Offshore Wind Energy) ønsker man å skape en ledende norsk klynge som leverer vindparker for alle havdyp i et globalt marked. Kjernebedriftene i prosjektet er lokalisert regionalt og på Vestlandet. Norwegian Center for Geothermal Energy Research (CGER) er sentral i utviklingen av geotermisk energi i Norge, en nærmest utslippsfri energikilde med stort potensial.

Bergensregionen har flere utfordringer. Næringen opplever at det ikke er et sterkt nok politisk engasjement og vilje for å tilrettelegge for videre utvikling. Næringen har ikke klart å markedsføre seg godt nok nasjonalt og internasjonalt og er avhengig av et fåtall lokomotiv. Tilgang til kompetanse fra utdannings- og FoU-miljøene samt evne til å tiltrekke seg kompetanse og virksomheter fra andre steder, er en utfordring for næringen.

Fremtidsutsikter

Verden trenger energi og Vestlandet er blant Europas ledende energiprodusenter. Klimaendringer er av regjeringen definert som vår tids største utfordring. Det er politisk konsensus om at verden må produsere langt mer fornybar energi samtidig som utslipp av klimagasser reduseres betydelig fra dagens nivå.

Mongstad har fått en helt sentral rolle i å redusere utslipp av klimagasser. Flere nye store prosjekter er under planlegging

og utvikling. Bygging av et testanlegg for CO₂-fangst vil gi Norge og regionen viktige strategiske fordeler.

På lang sikt vil det kunne bli redusert aktivitet på norsk sokkel. Regionen er godt rustet til å møte et marked i endring fordi næringen er i front innen utvikling av effektive fremtidsrettede løsninger for produksjon og utvinning under vann og videreutvikling av eksisterende felt og installasjoner. Det er viktig for regionen at Statoil videreutvikler sentrale forretningsområder som er lokalisert her. Skal sentrale aktører utvikle virksomheten sin i regionen, er tilgang på kompetanse og gunstige rammevilkår helt nødvendig. Leverandørindustrien må lykkes internasjonalt der nye muligheter oppstår. Mangfold kan vise seg nok en gang å være en styrke for regionen og for en næring i endring.

Offshore vindkraft er et marked som vil vokse betydelig i årene fremover, og som kan åpne nye muligheter for norsk næringsliv. Norge har unik kompetanse innen offshore og maritim sektor med stor overføringsverdi til utbygging av offshore vind. Det er viktig for næringen å synliggjøre denne kompetansen som finnes i regionen.

På kort sikt er rammebetingelsene ikke til stede for å bygge vindkraftanlegg i stor skala på norsk sokkel. Derimot er det i aller høyeste grad lagt til rette for store utbygginger fra andre Nordsjø-land sin side, med Storbritannia og Tyskland som de toneangivende. Næringen ser det som viktig å komme i posisjon for å delta på disse markedene. For å kunne komme i en slik posisjon vil det være nødvendig med offentlig støtte til å få bygget opp demonstrasjonsanlegg som viser at norske næringsmiljø kan levere i hele kjeden.

Tall for olje, gass og fornybar energi i
Bergensregionen

212 000 000 000
212 milliarder i omsetning

69 000 000 000
69 milliarder i verdiskaping

27 000
27 000 ansatte

1 350
1 350 bedrifter

REGION
BER

GENERATING WAVES

MÅLSETTING

Bergensregionen skal ha en internasjonal bærekraftig og kompetanseledende maritim næringsklynge, samt være ledende i verden innen maritim utdanning, forskning og utvikling på de maritime områder hvor regionen har særlige fortrinn.

Rederi, verft og leverandører

Bergensregionen er en av de ledende skipsfartsregionene i Norden og består av verdensledende aktører fra hele næringsklyngen: rederier, verft samt tjeneste- og utstyrsleverandører. I tillegg ligger Sjøforsvarets hovedbase og hovedkvarter i Bergen.

For å nå målsettingen skal næringen jobbe etter følgende strategier:

- 1. Vi skal sammen med våre alliansepartnere få frem klyngens betydning for Norge og regionen, og sørge for konkurransedyktige rammebetingelser.**
- 2. Bergensregionen skal styrke sin posisjon og utviklingsmuligheter ved å:**
 - Profilere og synliggjøre næringens sterke posisjon nasjonalt og internasjonalt.
 - Styrke samarbeidet innad i næringsklyngen.
 - Videreutvikle infrastruktur som er av betydning for maritim sektor.
- 3. Bergensregionen skal ha maritime utdannings-, forsknings- og utviklingsmiljø i internasjonal klasse.**
 - Gjennom samarbeid mellom sterke næringer, forskning, utdanning og myndigheter skal vi videreutvikle regionen til å være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen drift, vedlikehold og operasjon.
 - Etablere et maritimt "universitet" med relevant forskning og utdanning.
 - Markedsføre og synliggjøre maritim næringsutdanningstilbud og karriereveier.
 - Etablere konkrete samarbeidsprosjekter med FoU-miljøene.
- 4. Næringen i regionen skal ta en ledende posisjon i utvikling og bruk av miljøvennlige løsninger.**
 - Gjennom samarbeid med FoU skal nye miljøvennlige løsninger iverksettes.
 - Fokus på å få mer gods fra vei til sjø.

Ståsted

Bergensregionen har en ledende posisjon innen maritim næring. Maritim næring er kanskje Norges største globale, kunnskapsbaserte industri med et av verdens mest komplette maritime miljø. Sjøforsvaret har også hovedtyngden av sin virksomhet i regionen. Næringens fortrinn er kompetanse og spesialiserte varer og tjenester. Samspillet mellom sjøfolk, rederier, skipsbyggere, utstyrsprodusenter og tjenesteytere gjør norsk maritim næring til en av de ledende i verden, med synergier mot næringer som fiskeri, IKT, finans og ikke minst olje og gass.

Maritim sektor er svært kapitalintensiv og konkurrerer i et internasjonalt marked. Finanskrisen i 2008 har rammet næringen langt hardere enn andre sektorer. Nybygg blir kansellert, det blir bestilt færre nye skip og verftene og utstyrsprodusentene får dermed ikke oppdrag. Store skipsbyggingsnasjoner som Kina og Korea reduserer prisene både i forhold til tradisjonell maritim sektor, men også i forhold til oppdrag rettet mot petroleumssektoren. Dette har ytterligere forverret situasjonen for verfts- og leverandørindustrien i regionen.

Fremtidsutsikter

Krisetider gir også muligheter. Lavere etterspørsel og tilførsel av ny moderne kapasitet i markedet gir rom for sanering av farlig og forurensende tonnasje. Næringen forventes å gjennomgå vesentlige strukturendringer. Historien har vist at næringen i regionen har evne til også å komme styrket ut av nedgangstider og omstruktureringer.

Verdens behov for transport vil øke. 90 prosent av all transport går i dag på kjøll. Skipsfart er den mest miljøvennlige form for transport av store volum over større avstander. For videre bærekraftig vekst er det helt nødvendig å ha fokus på utvikling og bruk av miljøvennlige løsninger.

Et særtrekk ved maritim virksomhet er at den ikke er basert på naturressurser, men utelukkende på menneskelig kompetanse. Skal den maritime næringen i landet og regionen opprettholde sin meget sterke internasjonale posisjon, er man nødt til å styrke de maritime kunnskaps- og utdanningsmiljøene i regionen. Kartlagt behov vil da skape grunnlag for et mer forpliktende samarbeid og satsing innen høyere utdanning og FoU.

En stor utfordring for den maritime næringen i regionen er samarbeidet mellom bedriftene. Næringen må både bli flinkere til å samarbeide internt og sammen med andre næringer.

Tall for maritim næring i
Bergensregionen

91 000 000 000
91 milliarder i omsetning

22 000 000 000
22 milliarder i verdiskaping

19 000
19 000 ansatte

1 300
1 300 bedrifter

MÅLSETTING

En ledende kompetanseregion og global leverandør av sjømat av høy kvalitet og marine produkter av betydning for helse og velferd.

**REGION
BER
GENERERER
VERDIAR**

Fiskeri, oppdrett og marine produkter

I Bergensregionen er det flere internasjonalt ledende marine bedrifter og nasjonale og internasjonale kompetansesentre innen bærekraftig marin ressursforvaltning, havmiljø, ernæring og utdanning. Den sentrale plasseringen i forhold til markedet og kompetansemiljøene bidrar til å gjøre regionen og Vestlandet til en global leverandør av produkter, kompetanse og tjenester av stor betydning for helse og velferd.

For å nå målsettingen skal næringen jobbe etter følgende strategier:

- 1. Styrke og befeste Bergensregionen som en nasjonal og internasjonal marin kompetanseregion.**
 - Synliggjøre og markedsføre regionen som et internasjonalt kompetansesenter innen bærekraftig ressursforvaltning, havmiljø og marin utdanning.
 - Styrke instituttsektoren mot mer næringsrettet marin forskning.
 - Iverksette felles kompetanse- og utviklingsprogram som kan øke kompetansen i næringslivet i samarbeid med forsknings- og utdanningsinstitusjonene (nærings-ph.d, masterprogram, trainee-ordninger).
 - Styrke rekruttering og kompetanseheving gjennom å synliggjøre utdanning og yrkesmuligheter regionalt for ungdom, blant annet fagskole og fagopplæring.
- 2. Styrke marin sektor som en nasjonal og internasjonal leverandør av bærekraftige marine produkter.**
 - Styrke og videreutvikle marine nærings- og kompetanseklynger som kan øke innovasjon og konkurransekraft.
 - Etablere en mer bærekraftig og effektiv arealstruktur for oppdrettslokaliteter i Bergensregionen.
 - Være ledende på markedsrettet produktutvikling og økt utnyttning av råstoffet.
 - Øke antall bedrifter som er sertifisert etter internasjonale og nasjonale standarder (miljø, kvalitet, klima).
- 3. Styrke synliggjøringen og profileringen av marin næring og kompetanse.**
 - Dokumentere verdiskaping og betydningen marin sektor har for omverdenen.
 - Synliggjøre nytteverdien av forskning for marin næringsutvikling.
 - Hyppigere tilstedeværelse på større nasjonale og internasjonale konferanser, messer, matfestivaler med målrettet, profesjonell profilering av regionens næring, kompetanse og utdanning.
 - Øke kunnskapen om de marine næringene regionalt ved å vise frem gode eksempler innen FoU, bærekraftig drift og andre samarbeidsprosjekter innen næringslivet og FoU-miljøene.
 - Profilerere sjømat sterkere inn mot reiselivs- og kulturbaserte tilbud for å styrke Vestlandets identitet knyttet til verdens beste forekomst av kvalitetssjømat. Et tett samarbeid mellom næringene skal sikre at både lokalbefolkning og besøkende skal oppleve et variert sjømattilbud av høy kvalitet, noe som vil bidra til å styrke synlighet og omdømme av regionen.

MARIN NÆRING

Ståsted

Bergensregionen har internasjonale kompetansesentre innen bærekraftig marin ressursforvaltning, havmiljø, ernæring og utdanning. Den sentrale plasseringen i forhold til markedet og kompetansemiljøene bidrar til å gjøre regionen og Vestlandet til en global leverandør av stor betydning for helse og velferd. Norge er verdens nest største eksportør av sjømat, og verdensledende innen produksjon av laks og ørret. Marin næring er en av Norges fremste eksportnæringer, og betyr mye for regionen.

Norsk fiskeri- og havbruksforvaltning er internasjonalt anerkjent og sikrer en forsvarlig utvikling av både oppdrett og fiskerier. Fiskeflåten i Bergensregionen er i dag verdensledende teknologisk. I samarbeid med de regionale kompetansemiljøene har de en viktig rolle i utviklingen av en miljøvennlig fiskeflåte.

Fremtidsutsikter

For å sikre langsiktighet og vekst i næringen er det viktig at veksten skjer på en bærekraftig måte. Regionale utfordringer må løses. Et eksempel er den alvorlige lakselussituasjonen der oppdretterne i Bergensregionen har satt seg i førerretten for å iverksette strukturelle tiltak som vil bidra til å bedre situasjonen på kort og lang sikt.

For havbruksnæringen ligger det store verdiskapingsmuligheter i produktutvikling og stabil adgang til markedene. Det vil være stadig fokus på miljøvennlig og bærekraftig produksjon med god fiskehelse som det mest sentrale. Dette vil være basert på at myndighetene legger til rette for havbruk på de best egnede lokaliteter. I forholdet til markedet er mattrygghet avgjørende.

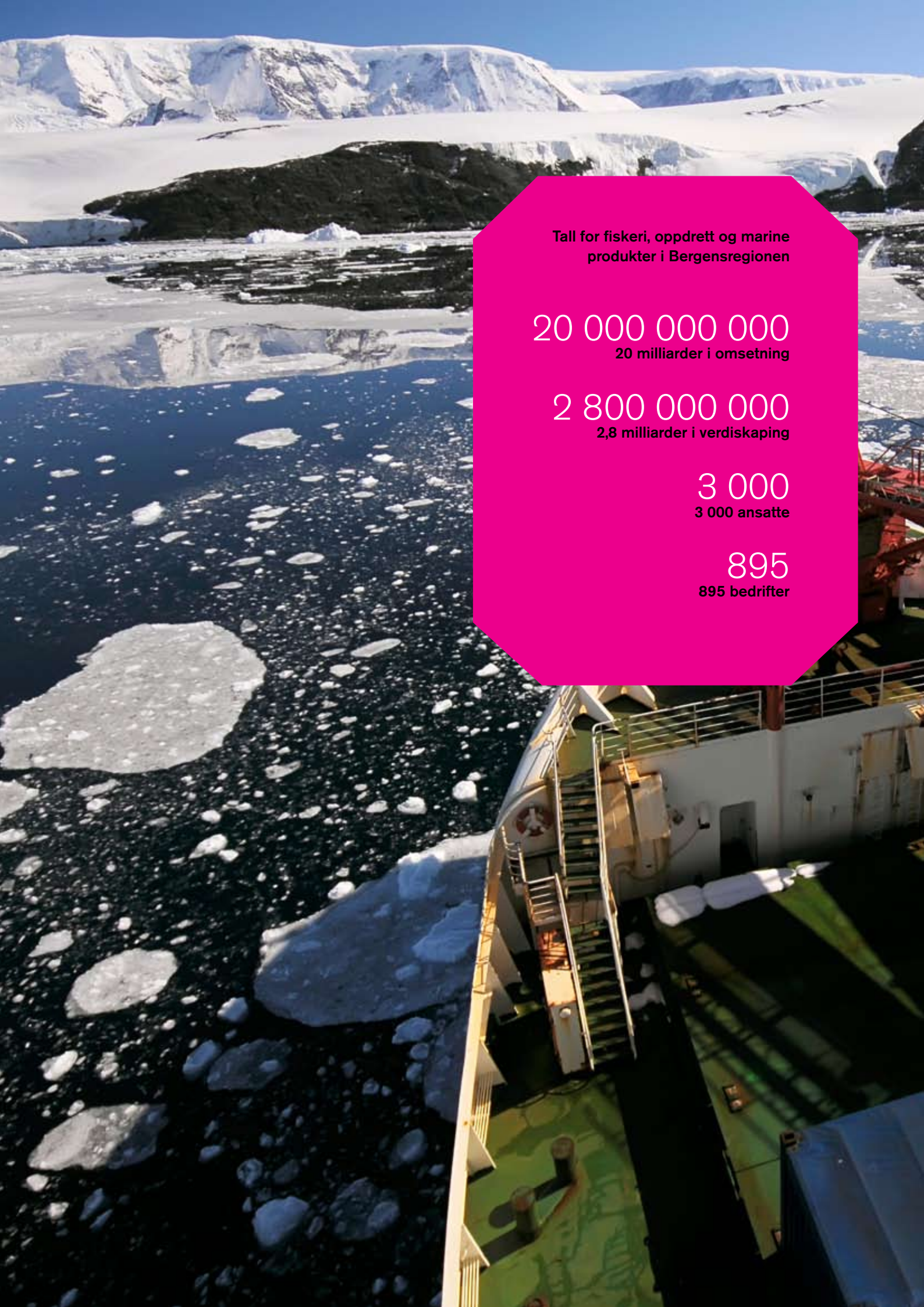
For fiskeriene er det utsikter for betydelig verdiskapning ikke bare gjennom stort fiske, men også gjennom høyere grad av foredling og produktutvikling per kilo. Fiskeflåten trenger stabile rammevilkår, men må tilpasse fisket til fremtidens miljøkrav som NO_x og CO₂. Kundene stiller krav til bærekraft og

krever sikkerhet for at fisket ikke forurensrer hav. Det vil også være viktig å sikre god sameksistens med andre næringer.

Utstysleveranser og fiskeindustri er en betydelig industri med store utviklingsmuligheter i takt med økende grad av produktutvikling i næringen. Det vil også bygge på teknologiske forbedringsmuligheter.

For hele verdikjeden innen sjømat blir det viktig å sikre god rekruttering og kunnskapsutvikling. Det må derfor legges vekt på tiltak der næringen, det offentlige, FoU-miljøene og organisasjonene gjennom et utvidet klyngesamarbeid tilrettelegger dette på en slagkraftig og samordnet måte.

Verdiskapingen i fiskeriene bygger på verdens ledende fiskeriforvaltning. For å opprettholde og utvikle våre fortrinn på dette området vil det kreve stadig økende krav til kompetanse i forskningsmiljøet i regionen. Det vil også være viktig å koordinere bruken av kompetansen slik at den kan anvendes til å utvikle marine forskningsområder og legge til rette for å hente ut kommersielle muligheter i for eksempel bioprospektering.

An aerial photograph showing a large glacier in the background, a dark rocky beach in the middle ground, and a boat deck in the foreground. The boat deck has a green safety mat and yellow railings. Numerous icebergs of various sizes are scattered across the dark water. A pink octagonal graphic is overlaid on the right side of the image, containing white text.

Tall for fiskeri, oppdrett og marine
produkter i Bergensregionen

20 000 000 000
20 milliarder i omsetning

2 800 000 000
2,8 milliarder i verdiskaping

3 000
3 000 ansatte

895
895 bedrifter

A silhouette of a person climbing a dark rock face against a bright blue sky with scattered white clouds. The climber is positioned on the left side of the frame, reaching upwards. The overall mood is adventurous and active.

REGION
BER
GENERERER

OPPLEVELSER

MÅLSETTING

Nordens mest spennende region for kultur- og naturbaserte opplevelser.

En attraktiv region å besøke

Bergensregionen er kjent som en meget attraktiv region for opplevelser, kultur og reiseliv, og er den viktigste innfallsporten til fjordene.

For å nå målsettingen skal næringen jobbe etter følgende strategier:

1. Samarbeide om å utvikle flere kulturarenaer og gode opplevelses-, kultur- og reiselivsprodukter med utgangspunkt i regionens mange fortrinn.
2. Sikre optimal tilgjengelighet til og fra regionen (vei, båt, bane, fly).
3. Styrke Bergensregionens attraktivitet som kongress- og messesenter.
4. Styrke regionens posisjon som innfallsport til Fjord Norge og kystopplevelsene i regionen.
5. Kulturby-posisjonen må forsterkes ytterligere.
6. Forsterke konkurransekraften ved økt markedsinnsats nasjonalt og internasjonalt gjennom økt samspill mellom aktørene innen næringen.
7. Sikre kompetansemiljø, FoU-miljø og offentlige støtteordninger for videreutvikling av næringen.
8. Forsterke den regionale samhandlingen og samarbeidet mellom alle aktørene i regionen samt samarbeid med resten av Vestlandet.

Ståsted

Regionen innbyr til flotte reiseopplevelser i en variert og vakker natur og har fagmiljø som styrker regionens ståsted som møteplass for konferanser, kongresser og messer. Regionen har et rikt kulturliv og byr på varierte idrettsopplevelser som også trekker besøkende til regionen. I 2009 ble NCE Tourism Fjord Norway, et nasjonalt ekspertcenter for reiseliv, lagt til regionen. Blant de viktigste utfordringene for næringen er bedre infrastruktur for tilkomst til regionen og et større mangfold av arenaer for å skape og utøve kultur- og idrettsopplevelser.

Fremtidsutsikter

Internasjonale trender viser økt fokus på opplevelser og en rekke destinasjoner internasjonalt setter kultur i fokus for utvikling av både reiseliv, identitetsbygging og næringsliv for øvrig. I regjeringens handlingsplan for reiselivet fokuseres det på omdømmesatsing og operativ markedsføring.

Vår region har et unikt fortrinn i sitt mangfold av aktive natur- og kulturopplevelser som man kan bygge videre på for å utvikle nye, spennende produkter. Det ligger også et stort potensial i å benytte tidsvinduet for Festspillene til andre aktiviteter.

Det er en sterk vekst i flyreisende over hele Europa, og antall innreiser fra utlandet til hele regionen over Bergen Lufthavn øker raskt. Det er videre en trend mot kortere ferier og såkalte 'City Breaks' hvor regionen må posisjonere seg med nye produkter i forhold til dette behovet. Destinasjoner med en flyreise på inntil to timer fra Bergen har størst potensial her.

De siste årene har Bergen mistet mange av sine sentrale fergeruter fra utlandet. Dette har en negativ effekt på den internasjonale trafikken til hele Vestlandet.

Næringen er opptatt av å få de samme rammebetingelser som andre destinasjoner i Europa. Sektoren er personalintensiv, noe som må tas hensyn til ved fastsettelse av skatter, avgifter og kompetansebygging. I tillegg vil faktorer som estetikk, design, informasjon, tilgjengelighet, skiltning, åpningstider, skjenketider, offentlige servicetilbud og generelle fellesgoder som toaletter, benker i parken og offentlige kollektivtilbud være av vesentlig betydning for å få til en god utvikling for næringen.

**REGION
BER
GEN**

**ERATING
EXPERIENCES**

Tall for opplevelses-, kultur- og
reiselivsnæringen i Bergensregionen

11 000 000 000
11 milliarder i omsetning

4 000 000 000
4 milliarder i verdiskaping

12 800
12 800 ansatte

2 616
2 616 bedrifter

REGION BER GENERERER KULTUR

MÅLSETTING

En ledende region i Norden innen media, film, musikk og design, anerkjent for sin evne til nyskaping, innovasjon og samarbeid på tvers av fagområder.

Media, design, film og musikk

Bergensregionen har et spennende og voksende næringsliv innen media og kulturbasert næringsliv, og er landets største miljø utenfor Osloregionen. Gjennom økt samarbeid i og på tvers av bransjer kan næringen bli enda sterkere og tydeligere.

I media og kulturbasert næringsliv inngår: media, design, film og musikk. Et gjennomgående kjennetegn ved næringen er høy innsats av IKT-kompetanse og teknologi.

For å nå målsettingen skal næringen jobbe etter følgende strategier:

- 1. Satse på enda bedre felles samarbeidsarenaer og møteplasser for næringen.**
 - Skape gode arenaer for samhandling, faglige møteplasser og fysisk samlokalisering der store og små bedrifter og relevante FoU-miljø. Eksempler: BIFF og Nordiske mediedager.
 - Styrke nettverk og klyngeinitiativ som løfter og styrker bransjen.
- 2. Økt kompetanse for å profesjonalisere bransjen.**
 - Sørg for tilgang på næringsrelevant kompetanse fra utdanningsinstitusjonene og styrke samarbeidet mellom regionens forskningsmiljø og næringsaktører.
 - Fokuser på videreutdanning spesielt innenfor management, ledelse, finans og forretningsdrift.
 - Øke kompetansen om ny teknologi for å utvikle produkter, tjenester, markeder, forretningsmodeller, internasjonalisering og produktutvikling.
 - Styrke designfaget i utdanningsinstitusjonene.
- 3. Økt kapitaltilførsel og bedre rammevilkår.**
 - Regionen må være en pådriver for å få på plass en nasjonal insentivordning for utenlandsk filmproduksjon.
 - Bedre filmstudiofasilitetene og fasiliteter for etterarbeid i regionen. Dette vil være katalysatorer for knoppskyting på tvers av kulturnæringene og styrke regionen.

- Skape forutsigbare rammevilkår for etablering og nyskaping, både på selskaps- og innholdssiden.
 - Arbeide for at kompetent og risikovillig kapital i større grad gjøres tilgjengelig for næringene.
 - Styrking av Bergen kommunes Investeringsfondet for musikk "Buzz", og få etablert lignende tiltak i andre kommuner.
 - ADA: Design- og arkitekturallmenningen. Arena USF-prosjektet.
 - Tilrettelegge for at de store virksomhetene i Bergen skal få gode utviklingsmuligheter ved god kompetansetilgangen og gode rammevilkår.
- 4. Næringen skal styrkes gjennom posisjonering, markedsføring og økt nasjonalt og internasjonalt fokus.**
 - Utvikle programmer for internasjonal messe- og markedsdeltakelse.
 - Delta i internasjonale fora, program og samarbeidskonstellasjoner.

Ståsted

Medie- og kulturnæringene er fremtidsrettede næringer med betydelig vekstpotensial. Antall virksomheter er økende, og omfatter en rekke kompetanseområder. Medieteknologi og innholdsproduksjon tas i bruk på alle næringsfelt, også innen olje, gass, marin, maritim, opplevelse og reiseliv.

Næringen preges på den ene siden av en rekke små næringsaktører som er sårbare, kapitalsvake og avhengig av enkeltpersoner for å overleve. Manglende økonomiforståelse, lite forretningsfokus og begrenset markedskompetanse preger deler av næringene, og er en utfordring for videre vekst. På den andre siden har regionen store bedrifter med tydelig markedsposisjon

nasjonalt eller internasjonalt. Samspillet mellom disse kjennetegner bransjen.

TV2 har vært og er et knutepunkt for å utvikle nyskapende virksomheter både fra egen organisasjon og i samspill med andre. Det er derfor svært viktig å beholde TV2s hovedkontor i Bergen. Det må også legges til rette for at flere større virksomheter etablerer seg i regionen.

Det er godt samsvar mellom regionens kompetansemiljø og kulturbaserte næringer. Utviklingen går meget raskt. Det er avgjørende at næringenes endrede behov møtes i utdanningssektoren. De kreative næringene har sterk tradisjon for å jobbe internasjonalt, og representerer således en svært utadvendt bransje med store faglige nettverk.

Styrkene i musikkbransjen ligger i en markant fellesskapsfølelse, med sterkt samhold og samarbeidet. Dette er i stor grad årsaken til at musikkbransjen i Bergen har markert seg sterkt internasjonalt. Det er viktig å legge til rette for og videreutvikle samarbeidsarenaene.

Fremtidsutsikter

Perioder med lav aktivitet skaper utfordringer, og en risiko for at kompetent arbeidskraft forlater regionen. For å skape ytterligere vekst og bedret kontinuitet vil det være nødvendig med målrettede og forutsigbare offentlige støtteordninger, samt å styrke samspillet mellom offentlige støtteordninger og privat investeringskapital. Bedring av selskapenes forretningsdrift, og tilrettelegging for samlokalisering og i noen tilfeller sammenslåing av selskaper, vil skape sterkere og mer levedyktige strukturer i næringen. Fortsatt positiv utviklingen av næringene fordrer utstrakt samarbeid med FoU-miljøene og utdanningsmiljøene i regionen. Rask realisering av nybygg for Kunsthøgskolen i Bergen er vesentlig for videre utvikling av næringen.

Arenaprojektet MediArena er et godt eksempel på hvordan deler av næringene kan utvikle seg i fremtiden. MediArena skal bidra til å videreutvikle næringens samarbeidsrelasjoner, kollektive kompetanse og gjennomføringsevne på en måte som vil gi økt innovasjon, verdiskaping og vekst.

Lignende prosjekter for musikkbransjen har vist seg å gi gode resultater både lokalt, nasjonalt og internasjonalt innen samarbeid, vekst, kollektiv kompetanse og oppmerksomhet.

For å få suksess med å skape sterkere merkevarer fra regionen må designmiljøet i større grad tydeliggjøres og nyttegjøres på strategisk nivå hos regionens næringsliv. På den måten kan vi få avkastning av den innovasjons- og entreprenørskapsånden som preger regionen.

Regionen har stort potensial for å trekke utenlandske filmproduksjoner til regionen. For å lykkes i konkurransen må filmnæringen få de samme rammebetingelser og insentivordninger som andre konkurrerende filmdestinasjoner i Europa og verden forøvrig.

Tall for media og kulturbasert
næringsliv i Bergensregionen:

9 000 000 000
9 milliarder i omsetning

3 000 000 000
3 milliarder i verdiskaping

6 700
6 700 ansatte

6 671
6 671 bedrifter

EN DYNAMISK VEKSTREGION

INFRASTRUKTUR
NÆRINGSVENNLIG
OFFENTLIG SEKTOR
MARKEDSFØRING
INTERNASJONALISERING
KOMPETANSEUTVIKLING
INNOVASJON OG
ENTREPRENØRSKAP
KLIMA OG MILJØ

FOKUSOMRÅDENE

Metoden i næringsplanarbeidet er å få frem de prioriterte næringenes mål og strategier med tilhørende behov for oppfølging fra kommunene. Oppfølgingen skal være en respons på de behov næringslivet har definert. De målsettinger næringslivet har definert i denne planen tiltredes av kommunene.

Dersom behovene fra de prioriterte næringene er relevante for andre næringsområder, vil også responsen omfatte disse. Det er gode grunner til å anta at dette heller vil være regelen enn unntaket. Responsen vil gå på tvers av alle næringer, og mål og strategier er dermed "næringsnøytrale".

Næringslivet gir klart uttrykk for at det offentlige må fokusere mer på egen virksomhet i relasjon til næringslivets behov. Ved å sette fokus på hvordan kommunenes egen tjenesteproduksjon kan innrettes best mulig i forhold til næringslivets behov, vil de kunne bidra til å forsterke næringslivets konkurranseposisjon.

Strategisk næringsplan for Bergensregionen bygger på næringslivets og forsknings- og utviklingsmiljøenes analyser og behovsbeskrivelser. Det må derfor forventes at disse partene vil bidra aktivt til at mål og strategier i plandokumentet blir realisert.

Strategisk næringsplan skal først og fremst vedtas av Business Region Bergens eiere som er kommunene i Bergensregionen og Hordaland fylkeskommune. Ut fra dette er hovedfokus i denne delen av planen på hvordan fylkeskommunen og kommunene kan respondere på næringslivets behov gjennom felles mål, strategier og tiltak knyttet til utvalgte fokusområder.

Valgte fokusområder er fremkommet ved å bygge på tidligere erfaringer fra kommunene i regionen, herunder Strategisk næringsplan for Bergen kommune 2006-2009. I denne planen besluttet Bergen kommune å satse på følgende fokusområder: Kompetanseutvikling, Innovasjon og Entreprenørskap, Markedsføring, Internasjonalisering samt Beslutningspåvirkning og Alliansebygging.

På bakgrunn av erfaringer fra ovennevnte næringsplan, Regionalt utviklingsprogram (RUP), samt de behov og forventninger som næringslivet, FoU-miljøene og kommunene selv har pekt på gjennom prosessen, er følgende fokusområder definert for den Strategiske næringsplanen for Bergensregionen 2010-2014:

Infrastruktur
Næringsvennlig offentlig sektor
Markedsføring
Internasjonalisering
Kompetanseutvikling
Innovasjon og entreprenørskap
Klima og miljø

Ett av de viktigste suksesskriteriene for utvikling av regioner er partenes evne og vilje til samarbeid. I denne Strategiske næringsplanen er derfor samspill, samarbeid og alliansebygging egne strategier under de fleste fokusområdene.

Realisere fremtidsrettet infrastruktur

Mobilitet er en avgjørende rammebetingelse for et globalt samfunn. Adgang til markeder, tilgang til kunnskap, varer og tjenester forutsetter en velfungerende infrastruktur. Bedriftenes konkurransevne og lønnsomhet påvirkes sterkt av transport- og logistikkostnader.

MÅLSETTING

Best på vilje og evne til å bygge fremtidsrettet infrastruktur.

Innen dette feltet har regionen betydelige utfordringer. Næringslivet definerer bedre infrastruktur som det viktigste strategiske grepet for å videreutvikle regionen og næringslivets konkurransekraft. For å lykkes kreves det godt samarbeid internt i regionen og gode allianser med andre regioner.

Satsingen på kollektivtransporttilbudet må intensiveres, både av miljøhensyn og for å sikre fremkommeligheten for nyttrafikken. Regionen ønsker å være et attraktivt og foretrukket sted å bo, besøke, studere og arbeide. Dette vil kreve velfungerende infrastrukturtiltak på alle områder.

Bergensregionen har behov for betydelige investeringer til vei-, bane-, luft- og havneformål. Det er også stort behov for utvikling av nye næringsarealer i alle deler av regionen. Fremtidsrettede transport- og logistikk-løsninger er avhengig av samordnet areal- og transportplanlegging som tar tilstrekkelig hensyn til en fremtidig næringsarealutvikling.

På samme måte som for næringsarealer vil det være behov for aktuelle næringsbygg og andre lokaler til ulike næringsformål. I utgangspunktet må en forvente at markedet fungerer. På noen områder, for eksempel innen kreative næringer og kultursektoren, må det offentlige vurdere å bistå med tilrettelegging på flere områder. I noen tilfeller kan det være aktuelt med økonomisk deltakelse eller med påvirkning for å utløse statlige midler.

Regionen mangler fremtidsrettede lokaliteter for messe- og konferansesenter. På dette området blir avstanden mellom tilbudet i vår region og andre konkurrerende regioner i Norge større for hvert år. Det er viktig at det offentlige bidrar med å legge til rette for at nødvendig infrastruktur etableres.

Strategier:

- 1. Være pådrivere for å få raskere utbygging av fremtidsrettet infrastruktur.**
 - Bergensregionen skal innen 2020 ha vesentlig forbedret sin tilknytning til Vestlandet, resten av Norge og utlandet.
 - Sikre realisering av de prosjektene i regionen som allerede er med i Nasjonal transportplan 2010-2019, herunder oppgradering av Bergensbanen.
 - Videre fokus på Kyststamveien E 39, herunder Nyborgtunnelen, Svegatjønn-Rådal, fergefritt Bergen-Stavanger (Hordfast).
 - Styrking av Bergen lufthavn Flesland og Stord lufthavn.
 - Avklare lokalisering og realisering av ny havn for Bergensregionen, seilingsled til Bergen, samt ny fiskerihavn i Austevoll.
 - Sikre utvidet eksportkapasitet for energi.
 - Bergensregionen skal innen 2020 ha vesentlig forbedret infrastrukturen internt i regionen.
 - Fullføre Bergensprogrammet og aktivt følge opp Regionpakke Bergen.
 - Sotrasambandet
 - Sikre utbygging av nett for distribusjon av gass, elektrisitet og digital kommunikasjon.
 - Styrke utviklingen av regions-sentrene i regionen.
 - Sikre vesentlig nivåheving innen kollektivtrafikk.
- 2. Søke samarbeid med alliansepartnere for å bygge fremtidsrettede infrastruktur-løsninger på Vestlandet.**
 - Videreutvikle og styrke samhandlingen mellom politiske og administrative organer og næringslivets organisasjoner for å få økt gjennomslagskraft for realisering av prioriterte infrastrukturprosjekter på Vestlandet. Herunder utredning av traseer for hurtigtogløsninger mellom Bergen og Oslo og Bergen og Stavanger.
- 3. Utvikle fremtidsrettede nærings-arealer med tilhørende infrastruktur i samarbeid med næringslivet.**
 - Etablere aktivt regionalt samarbeid og en forpliktende strategi for utvikling av nye næringsområder både på land og sjø.
 - Sikre at den samordnende areal- og transportplanleggingen tar tilstrekkelig hensyn til en fremtidsrettet nærings-arealutvikling både på land og sjø.
- 4. Legge til rette for veksthus for kreative næringer i regionen.**
 - Bidra gjennom samhandling med næringslivet for etablering, utvikling og drift av tjenlige lokaler for kreative næringer.
 - Drive en proaktiv søken etter nasjonale midler for å bistå satsingen for aktuelle næringsmiljø og deres partnere.
- 5. Bidra til etablering av messe- og konferanse-fasiliteter i regionen på nivå med det som finnes i andre sammenlignbare regioner.**

NÆRINGSVENNLIG OFFENTLIG SEKTOR

Samordnet offentlig tjenestetilbud og gode rammevilkår

Kommunene, fylkeskommunen og statlige myndigheter utgjør offentlig sektor. Offentlige myndigheter har stor betydning for næringsutvikling og ikke minst for hvordan en region skal fungere og fremstå. Det offentlige har et særlig ansvar for å innrette sin tjenesteproduksjon slik at Bergensregionen fremstår som attraktiv i forhold til utdannings-, arbeids- og karrieremuligheter, bolig- og fritidsbud.

MÅLSETTING

Næringslivets rammevilkår og den næringsrettede offentlige tjenesteproduksjonen i Bergensregionen skal være best i Norge med hensyn på kvalitet, forutsigbarhet og saksbehandlingstid.

Det er nødvendig å utvikle et godt samarbeid innad i regionen og utvikle effektive allianser for å påvirke sentrale myndigheter til å utforme gode rammevilkår for næringsutvikling. Statlig politikk og tjenesteproduksjon må i større grad vinkles mot næringslivets behov.

På lokalt og regionalt nivå er utfordringen å innrette den kommunale og fylkeskommunale tjenesteproduksjonen slik at den ivaretar næringslivets og FoU-miljøenes ulike interesser og krav til kvalitet.

Bergensregionen er en av de viktigste verdiskapingsregionene i Norge. Det er derfor helt nødvendig å skape god forståelse for hvor viktig verdiskapingen er. Kommunene har et betydelig ansvar for å bidra til å styrke holdningene til verdiskaping i egen organisasjon og på den måten bidra til bedre rammevilkår for næringslivet.

Kommunenes tjenesteproduksjon influerer i betydelig grad på næringslivets konkurransevilkår. Barnehage- og skoletilbud, infrastruktur, kollektivtransport, kulturtilbud og en effektiv planbehandling er eksempler på viktige områder med betydning for næringslivets konkurransevilkår og utviklingsmuligheter. I sum utgjør disse tjenestene grunnlaget for kommunenes vertskapsrolle overfor næringslivet.

Å rekruttere og beholde kompetente medarbeidere i et arbeidsmarked med underskudd på arbeidskraft er nødvendig. For regionen gjelder dette særlig innen realfag-baserte yrker.

Bergensregionen har store utfordringer knyttet til nye arealer for næring, bolig og

offentlige arealformål. Dette fører til behov for samordnet areal- og transportplanlegging og tilrettelegging for næringsutvikling på tvers av både forvaltningsnivå og kommunegrenser.

Strategier:

1. Arbeide for en langsiktig utvikling av infrastruktur som samferdsel, næringsarealer og utvikling av livskraftige regionsentra.

- Se eget fokusområde om infrastruktur.
- Sørg for at all langsiktig utvikling av infrastruktur tar hensyn til nåværende og fremtidige krav til klima og miljø, slik at regionen forblir en attraktiv region å arbeide og bo i.
- Arbeide for konkurransedyktige økonomiske rammevilkår for transportnæringen.

2. Utvikle offentlig tjenesteproduksjon tilpasset næringslivets behov.

- Utdanningsløpene må i større grad kobles mot fremtidige prioriterte næringer. Økt satsing på realfag er nødvendig.
- Fokus på entreprenørskap og innovasjon må i større grad prege utdanningsløpene fra et tidlig stadium.
- Styrking av yrkesveilederfunksjonen – skape bedre kunnskap om yrkesvalgene.
- Opprettholde fokus på full barnehagedekning i hele regionen.
- Stimulere til mer kundeorientering og forutsigbarhet overfor næringslivet i planforvaltningen.
- Opprettholde et variert kultur- og naturopplevelsestilbud som øker regionens attraktivitet overfor næringslivet.

- Sikre utviklingen av sentrale kulturinstitusjoner av nasjonal og regional betydning.

3. Samordne det offentlige tjenestetilbudet på tvers av regionens kommuner.

- Utvikle et samordnet tilbud av elektroniske tjenester innenfor plan- og byggesaksbehandlingen.
- Jobbe for å oppnå effektiviseringsgevinster gjennom økt interkommunalt infrastruktur-samarbeid, slik at de kommunale avgiftene kan reduseres.

4. Utvikle et godt samarbeid og effektive allianser for å påvirke sentrale myndigheter til å utforme gode rammevilkår for næringsutvikling i regionen.

- Styrke og videreutvikle møteplasser i Bergensregionen der sentrale, nasjonale og regionale beslutningstakere møtes.
- Styrke det interne samarbeidet i regionen for å sikre gjennomføring av viktige fellesprosjekter av betydning for næringslivet.
- Sørg for enkelt tilgjengelig faktabasert kunnskap om regionen til bruk i påvirkningsarbeid.

5. Sikre og videreutvikle viktige nasjonale kompetansemiljø av strategisk betydning i Bergensregionen.

- Påvirke sentrale myndigheter til å videreutvikle satsingen på offentlige nasjonale kompetansearbeidsplasser i Bergensregionen.
- Utarbeide gode argumenter for videre utvikling av selskaper av strategisk betydning for Bergensregionen.

MARKEDSFØRING OG PROFILERING

En synlig og tydelig region

Næringsliv, FoU-miljøene og det offentlige vil alle nyte godt av felles markedsføring og profilering av regionen. Målet er å vise frem en attraktiv region for eksterne arbeidssøkere, nyetableringer, samt å øke antall arbeidsplasser. Det er behov for å synliggjøre hvilke verdier den samlede regionen står for både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

MÅLSETTING

Bergensregionen skal fremstå som en enhetlig, attraktiv og dynamisk region med felles budskap. Regionen skal være sterkt synlig og ha et godt omdømme.

Markedsføring og profilering av en region er en langsiktig satsing som krever god frekvens over tid. Med lanseringen av Region Bergen-profilen er utgangspunktet godt for å begeistre og løfte regionen. Profilen er også et helt nødvendig og nyttig verktøy i arbeidet med å utvikle nye tiltak innen markedsføring, kommunikasjon og påvirkningsarbeid. Den nye profilen er felles for hele regionen og skal eies og benyttes av en samlet region. Både næringsliv, FoU-miljø og det offentlige står fritt til å bruke profilen der den gir merverdi.

Strategier:

- 1. Skape felles forståelse og eierskap til merkevaren Region Bergen hos eierkommuner, næringsaktører, FoU-miljø og andre strategiske organisasjoner.**
 - Bygge kunnskap og forståelse lokalt om næringsliv og FoU-miljøene i regionen.
 - Få gode ambassadører for egen region.
- 2. Synliggjøre og profilere de viktigste næringene og FoU-miljøene i regionen nasjonalt og internasjonalt.**
 - Samordnet profilering og markedsføring av regionen.
 - Oppdatere og utvikle videre arbeidet med en base av nøkkeltall som danner grunnlag for informasjon og markedsføringen av regionen.
 - Synliggjøre den betydelige posisjonen nærings- og forskningssentre i Bergensregionen har nasjonalt og internasjonalt.
 - Samarbeid med andre norske regioner om internasjonal profilering.
- 3. Synliggjøre at regionen er et godt sted å arbeide, leve og bo med et mangfoldig opplevelses- og kulturtilbud.**
 - Ta i bruk regionens kulturelle mangfold og motivere næringsliv og andre aktører i regionen til å ta det i bruk. Bli flinkere til å bruke hele regionens kunnskap og kompetanse på tvers av næringer.
 - Sterkere profilering av kulturlivet i regionen, samt andre aktiviteter og tilbud.

REGION

BEER

GEN

Økt internasjonal satsing

Næringslivet i Bergensregionen har lange handels- og eksporttradisjoner. Denne erfaringen kan dagens bedrifter nyte godt av. Regionens evne til posisjonering internasjonalt er avgjørende for videre utvikling for mange av virksomhetene. Dette kan blant annet oppnås ved hjelp av økt synliggjøring og samarbeid på tvers av næringer.

MÅLSETTING

Antall eksportbedrifter og den totale eksportverdien fra regionen, samt antall internasjonale foretak som etablerer seg i regionen, skal økes. Bergensregionen skal fremstå som en attraktiv region for internasjonal arbeidskraft.

Norge har en åpen økonomi med høy import og eksport, hvor industrien er konkurranseutsatt i et tøft internasjonalt marked. Bergensregionen har et eksportrettet næringsliv, med kompetanse og produkter som er interessante for et internasjonalt marked. Flere små og mellomstore virksomheter har behov for bistand for å kunne komme inn i nye internasjonale markeder.

Internasjonalisering handler om å tilrettelegge for at regionens næringer skal ha suksess internasjonalt, samtidig skal det tilrettelegges for at utenlandske virksomheter kan etablere seg i regionen, og at utenlandsk kompetansearbeidskraft ønsker å arbeide og bosette seg i regionen. Lykkes regionen her, vil det både føre til flere interessante arbeidsplasser og utvikling av næringslivet. Forholdene må legges til rette for et profesjonelt og imøtekommende mottak av studenter og kompetansearbeidskraft og at disse får et godt møte med regionen som gjør at de vender hjem som gode ambassadører for regionen.

Strategier:

1. **Bidra til økt kunnskap om etablerte markeder og nye internasjonale markeder i vekst.**
 - Medvirke til at bedrifter i hele verdikjeden kan lykkes internasjonalt gjennom økt markedskompetanse, økt internasjonal kompetanse generelt og ved deltagelse i internasjonale prosjekter med fokus på erfaringsutveksling og nettverksbygging.

- Kartlegge markedene og prioritere samarbeidsland og -regioner.
- Posisjonere regionen i forhold til gjenkjøpsavtaler. (Eksempel: Forsvaret)

2. Styrke regionens profil internasjonalt gjennom økt satsing på markedsføring og design.

- Skaffe bedre kunnskap om gode internasjonale utstillingsvinduer for prioriterte næringer.
- Felles internasjonal markedsføring og synliggjøring på tvers av næringer.
- Øke kunnskap om og bruk av tjenestene til Innovasjon Norge, handelskamre, norske ambassader og andre aktører når det gjelder internasjonalisering. Gjøre kjent hvilke offentlige støtteordninger som finnes for eksportrettet aktivitet for små og mellomstore bedrifter.

3. Bidra til å bedre samspillet mellom næringsliv, FoU-miljøene og det offentlige for å stimulere til økt internasjonalisering.

- Økt internasjonalt forskningssamarbeid og utvikle strategiske allianser.
- Utvikle og tydeliggjøre ansvar for vertskapsrollen overfor internasjonale delegasjoner.

4. Styrke regionens mottaksapparat for ny internasjonal kompetansesarbeidskraft, samt for bedrifter som ønsker å etablere seg i regionen.

- Sørge for å opprettholde og videreutvikle det internasjonale skoletilbudet i regionen.

Ledende kompetanseregion nasjonalt og anerkjent internasjonalt

Kompetanse er summen av kunnskap, ferdigheter og verdier, samt evne til å ta i bruk ny kunnskap. Økt kompetanse vil skape vekstmuligheter for bedrifter, og enda bedre tilrettelagte offentlige tjenester.

MÅLSETTING

Bergensregionen skal videreutvikle sin posisjon som ledende kompetanseregion nasjonalt og være anerkjent internasjonalt innen de næringsområder hvor regionen har sine fortrinn.

Bergensregionen har sterke utdannings- og forskningsmiljø som komplementerer de prioriterte næringene. Dette danner et meget godt grunnlag for videreutvikling av næringene i regionen. Regionen trenger imidlertid et større tilbud innen høyere teknologiutdanning.

For å kunne støtte ny næringsutvikling, må kompetanseutviklingen være blant de ledende i verden. Systematisk kompetanseutvikling, sterk satsing på høyere utdanning og forskning, i tett samarbeid med næringslivet, vil være helt avgjørende for videre utvikling av regionen.

Strategier:

- Bidra aktivt for å videreutvikle utdannings- og forskningsinstitusjoner.**
 - Ha fokus på og sikre tilstrekkelige midler til å videreutvikle grunnskoler og videregående skoler med høy kvalitet.
 - Være en pådriver for betydelig økte midler til høyere utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitutter.
 - Stimulere til samarbeid om utvikling av bredere og bedre tilbud innen høyere teknologiutdanning i regionen.
 - Iverksette yrkesrettede utdanningsprogram som utdanningsinstitusjoner og næringslivet samarbeider om.
 - Forsterke og videreutvikle samarbeid med utenlandske utdanningsinstitusjoner.
 - Bygge kompetanse, profesjonalisere og etablere beste praksis i å skaffe finansiering via nasjonale og internasjonale forskningsprogram.

2. Arbeide aktivt for å videreutvikle og styrke samarbeidet mellom utdanning, FoU og næringsliv.

- Instituttsektoren i regionen må styrkes for å fylle viktige roller i arenaene mellom de høyere utdanningsinstitusjonene og næringslivet.
- Øke kjennskap og effektiv bruk av offentlige virkemidler som nærings-ph.d, skatteFUNN og Virkemiddel for regional FoU og innovasjon (VRI).
- Fremme samarbeid mellom FoU-miljø og næringsliv med utgangspunkt i Europeisk CO₂ Teknologisenter Mongstad (TCM).
- Initiere, søke og etablere konkrete nye forskningsprogram.
- Bidra til å koble næringsliv og FoU-miljø for å øke kunnskapen om aktuelle klynge-utviklings- og forskningsprogram (SFF, SFI, NCE, ARENA og RFF).
- Stimulere viktige næringsaktører til å finansiere viktige FoU-prosjekter (Samfunnsansvar).

3. Legge til rette for at kunnskapsbaserte virksomheter kan videreutvikle seg i regionen og at det er interessant for nye selskaper å etablere seg.

- Ta initiativ til å utvikle helhetlig og målrettet informasjon og markedsføring av utdannings- og karrieremuligheter i regionen.
- Målrettet markedsføring av prioriterte næringer og effektiv bistand til å etablere seg i regionen.

ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON

Videreutvikle god gründerkultur

Entreprenørskap og innovasjon pågår både i eksisterende virksomheter og prosjekter, i nyetableringer og i forsknings- og utviklingsmiljøene. De siste fem årene har det vært en netto økning på ca. 4 000 bedrifter i Bergensregionen.

MÅLSETTING

Bergensregionen skal være blant de fremste regioner i Norge på entreprenørskap og innovasjon.

Bergensregionen har gjennom et sterkt FoU-miljø og næringsliv en unik mulighet til å skape nye virksomheter samt nye produkter og tjenester med internasjonalt vekstpotensial.

Kunnskap om entreprenørskap og innovasjon må økes for å videreutvikle god gründerkultur. Utdanningstilbud på flere nivå innen entreprenørskap og innovasjon i samarbeid med FoU og næringslivet vil være en styrke.

Videreutvikling av gode møteplasser, både fysisk og virtuelt, på tvers av fagområder og mellom FoU-miljøene og næringslivet vil skape grobunn for mer nyskaping. Hovedfokus bør være på å koordinere, videreutvikle og støtte eksisterende initiativ for å unngå å fragmentere innsatsen for mye. Dette må kobles mot det offentlige virkemiddelapparatet og risikovillig privat kapital. I tillegg kreves god infrastruktur som inkubatorer, forsknings- og teknologiparker og støttefunksjoner innen kommersialisering.

Det er også behov for å styrke samordningen av de offentlige virkemidlene for nyskaping. Kommunene, Hordaland fylkeskommune, Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, SIVA og andre offentlige instanser har midler, støtteordninger og programmer som kan hjelpe næringslivet med å bidra til økt innovasjon. Det må også utvikles et mangfoldig veiledningstilbud for etablerere basert på bred faglig kompetanse og et velutviklet nettverk.

Strategier:

- 1. Etablere og videreutvikle gode møteplasser for gründere og innovatører sammen med FoU-miljøene, utdanningssektoren og næringslivet.**
 - Legge til rette for etablering av møteplasser og fora hvor entreprenører, innovatører og næringslivet møter representanter fra det offentlige virkemiddelapparatet, FoU, utdanningssektoren og næringslivet.
- 2. Jobbe aktivt for å videreutvikle utdanning og FoU med tanke på entreprenørskap og innovasjon.**
 - Stimulere til entreprenørskapskultur fra grunnskolen og oppover.
 - Være en pådriver for at det etableres og videreutvikles utdanningsløp innen innovasjon og entreprenørskap ved alle de høyere utdanningsinstitusjonene.
 - Satse på oppbygging av sterkere innovasjons- og entreprenørskapskompetanse, særlig innen nye satsingsområder som klima- og miljøteknologi.
- 3. Videreutvikle infrastrukturen og virkemiddelapparatet for entreprenørskap, innovasjon og kommersialisering.**
 - Sikre hensiktsmessig fysisk infrastruktur for forskning, teknologioverføringsorganisasjoner og inkubatorer.
 - Videreutvikle samarbeidet mellom utdannings- og forskningsinstitusjonene og teknologioverføringsorganisasjoner, inkubatorer og etablerertjenester.
 - Bedre synliggjøring av tilgjengelige virkemiddelapparat for entreprenørskap og innovasjon.
 - Styrke og samordne etablerertjenestene.
- 4. Aktivt jobbe for å styrke kapitaltilgangen.**
 - Styrke og konsolidere virkemiddelapparatet for å få frem innovasjon og entreprenørskap.
 - Øke tilgangen på offentlig og privat risikovillig kapital.

Ledende innen bærekraftig næringsutvikling

Flere næringer i regionen har fokus på bærekraftig utvikling av egne produkter og tjenester og egen forsyningskjede. For å nå regionens målsetting om bærekraftig utvikling, må det settes ytterligere fokus på klima og miljø både innen utdanning, FoU og offentlig og privat virksomhet.

MÅLSETTING

Bergensregionen skal være ledende på bærekraftig næringsutvikling nasjonalt og internasjonalt.

Forskning og utvikling for å finne frem til nye miljøvennlige løsninger vil være avgjørende for en bærekraftig videreutvikling av regionen. "Månelandingen" på Mongstad innebærer blant annet at regionen bygger kompetansemiljø, løsninger og produkter som kan bidra til at ambisiøse globale klimamål nås. Mongstadanlegget er også regionens største utslippspunkt. Det er derfor viktig at renseanlegget fullføres så raskt som mulig.

Klima- og miljøutfordringene åpner også for nye muligheter i form av utvikling av produkter og tjenester innen miljøteknologi.

Eksport av vannkraft og annen fornybar kraftproduksjon, kan bli viktige bidrag for å løse klimautfordringene. Hordaland har betydelige muligheter for å videreutvikle småkraft. Miljø i vår region har stor kompetanse på dette området. Fornybar energi kan etstatte elektrisitet produsert med fossilt brensel på kontinentet. For å kunne eksportere fornybar energi, er næringen avhengig av et godt utbygd transportnett til kontinentet. Også en eventuell fremtidig storskala offshore vindutbygging er avhengig av et slikt nett.

Klimamål nås ikke kun ved å redusere utslipp fra industrien og eksport av fornybar energi til Europa. Regionen må videreutvikle og igangsette nye prosjekter for å nå klimapolitiske hovedmål, slik at regionen kan bli en enda mer attraktiv region å arbeide og bo i. For å lykkes med dette må det satses på et bredt samarbeid på Vestlandet.

Den tyske ubåten U864 utenfor Fedje med store mengder kvikksølv om bord, representerer en stor trussel mot regionens marine ressurser. Gitt verst mulig utfall vil dette også kunne skade regionens omdømme og næringsinteresser – også ut over marin næring.

Strategier:

1. Bidra til økt fokus på klima og miljø innen utdanning og FoU.

- Videreutvikle utdanning og FoU i skjæringsfeltet energi, klima og teknologi.
- Innrette grunnforskning og langsiktige investeringsoppgaver i samsvar med målsetningene om et mer klimanøytralt samfunn.
- Bidra til at Europeisk CO₂ Teknologisenter Mongstad (TCM) prioriteres som Norges viktigste klima- og miljøprosjekt, med internasjonale dimensjoner.
- Forske på og videreutvikle løsninger som reduserer miljøutfordringene ved oppdrett.

2. Være en pådriver for ordninger som stimulerer til reduksjon av energi-forbruket, reduksjon i utslipp av klimagasser og til energieffektivisering.

- Stimulere til å innføre målrettede miljøsertifiseringsordninger.
- Arbeide for like rammebetingelser for ulike transportmidler for å få maksimal miljø- og klimaeffekt.
- Påvirke næringsliv til å innføre energieffektiviseringstiltak, samt å redusere energi-forbruket og utslippet av klimagasser.
- Innføre strenge krav til energieffektivisering, reduksjon av energiforbruket og utslipp av klimagasser i offentlig sektor.
- Tenke klima og miljø i prioritering og bygging av infrastruktur.

3. Være en pådriver for økt bruk av fornybar energi.

- Påvirke rammebetingelser slik at regionen kan bidra til å produsere, distribuere og eksportere fornybar energi på en effektiv måte.
- Jobbe for at det blir utviklet arealer, infrastruktur og løsninger som gjør det mulig å skifte fra bruk av fossilt brensel til fornybar energi (til oppvarming og transport).

4. Få til fremvekst av nye kunnskapsbaserte næringer innen klima og miljø.

- Intensivere arbeidet med å utvikle "grønnere" olje- og gassproduksjon på norsk sokkel.
- Videreutvikle vindklyngen på Vestlandet.
- Satse på økt kommersialisering av klima- og miljøforskning.
- Bidra til systematisk samhandling mellom FoU-miljøene og næringene for utvikling og utprøving av klima- og miljøteknologi.
- Bygge opp bedre søkerkompetanse og kunnskap om muligheter for å få offentlig støtte til miljøprosjekter fra for eksempel Enova og Transnova.

5. Satse på et bredt samarbeid om klima- og miljøprosjekter på Vestlandet.

- Bidra til at Klimaplan for Hordaland kan gjennomføres når vedtatt.

ANBEFALTE TILTAK KNYTTET OPP MOT STRATEGISK NÆRINGSPLAN

FØLGENDE TILTAK ER
DEFINERT UNDER
DE ULIKE FOKUSOMRÅDENE

FOKUSOMRÅDE INFRASTRUKTUR

Strategisk næringsplan for Bergensregionen vektlegger samspill mellom næringsliv, det offentlige og forsknings- og utviklingsmiljøene i regionen. Strategisk næringsplan sammenfatter visjon, målsettinger og strategier for regionen. Gjennom tiltakene skal strategier iverksettes og målsettinger nås.

Gjennom prosessen med å utarbeide Strategisk næringsplan er det fremsatt en rekke forslag til tiltak. Prioriterte tiltak fremkommer etter en vurdering ut fra et sett av kriterier. Disse har blant annet vært:

- stor betydning for en eller flere næringer
- tiltak som krever samarbeid og deltakelse fra næring, utdanning, FoU samt det offentlige
- stor betydning for flere kommuner
- rask effekt

Tiltakene nevnt i Strategisk næringsplan vil kun vise noen av initiativene som tas i regionen. I tillegg vil eierne gjennom egne handlingsplaner, nettverksorganisasjoner, Næringsalliansen, NHO, FoU og andre utarbeide og gjennomføre egne tiltak som understøtter hovedmålsettinger og strategier i Strategisk næringsplan.

Målsettinger og hovedstrategier vil endre seg mindre over tid. De prioriterte tiltakene i Strategisk næringsplan evalueres årlig, første gang ved årsskiftet 2011/2012.

Det vil være naturlig at Business Region Bergen har ansvaret for å koordinere gjennomføringen av fellestiltakene i Strategisk næringsplan. Tiltakene vil bli gjennomført med ulike prosjekteiere og deltakere. Etter godkjenning av Strategisk næringsplan vil prosjektene konkretiseres ytterligere med prosjekteier, prosjektmedlemmer, endelig mandat og overordnet gjennomføringsplan. Det er signalisert interesse til deltakelse fra sentrale aktører i forhold til alle tiltak som er nevnt i Strategisk næringsplan.

De fleste strategier og tiltak innen infrastruktur har klare eiere, det være seg vei, jernbane, flyplass, havn eller andre infrastrukturprosjekter. Regionen skal være utålmodig med hensyn til å få gjennomført prosjektene. Sammen med våre alliansepartnere skal vi påvirke sentrale myndigheter slik at bærekraftig og fremtidsrettet infrastruktur kan finansieres og bygges.

Bergensregionen mangler gode messesenterfasiliteter. Flere næringer har påpekt behovet for tilgang til egnede fasiliteter. Et prioritert tiltak er derfor:

1 tiltak

Initiere et prosjekt med mandat til å utvikle en handlingsplan for å få etablert et fremtidsrettet messesenter i Bergensregionen.

I et langsiktig perspektiv er det en viktig offentlig oppgave å ivareta interessene for næringsformål av ulik karakter. Samarbeid i regionen er viktig for å kunne tilby eksisterende og nytt næringsliv den rette lokaliseringen. Det ble i 2009 gjennomført en forstudie for å kartlegge næringslivets arealbehov og tilgjengelig arealer i regionen. Prosjektet anbefales videreført med fokus på felles næringsarealstrategier i regionen.

2 tiltak

Videreføre næringsarealprosjektet med mandat om å utarbeide konkrete felles strategier og planer for å skape et fremtidsrettet arealtilbud for næringslivet i regionen.

FOKUSOMRÅDE RAMMEVILKÅR OG NÆRINGSVENNLIG OFFENTLIG SEKTOR

Kommunene i Bergensregionen har gjennom Strategisk næringsplan uttrykt en sterk vilje til å bli mer næringsvennlig. Kommunene har og vil hver for seg iverksette nye strategier og tiltak for å utvikle egen organisasjon. I Strategisk næringsplan-sammenheng er det naturlig å fokusere på tiltak som skal bedre samhandling og tilbud på tvers av kommunegrensene og mellom aktører.

Både næringsliv og utdanning ønsker et tettere samarbeid for å kunne gi elever bedre muligheter til læring gjennom praksis i virksomheter. I region vest er det i regi av Gode Sirkler gjennomført et prosjekt hvor elever har fått både praktisk og teoretisk undervisning i tett samarbeid med ulike bedrifter. Dette er et prosjekt som ønskes videreført i hele regionen.

3 tiltak

Initiere et prosjekt med mandat om å videreføre beste praksis innen Praksisnær undervisning i hele regionen. Tilbudet skal etableres gjennom å bygge gode samarbeidsrelasjoner mellom næringsliv, forvaltning og utdanning.

Næringslivet er opptatt av at det offentlige tjenestetilbudet på tvers av regionens kommuner er mest mulig sømløst, effektivt og forutsigbart. Kommunene ser muligheten for bedre kvalitet og mindre kostnadskrevende tjenester gjennom samarbeidsløsninger.

4 tiltak

Initiere et prosjekt for å videreutvikle beste praksis knyttet til Smartkommune-konseptet. Prosjektet må ha som mål å sikre et bedre samordnet tilbud av elektroniske tjenester innenfor plan- og byggesaksbehandlingen. Kommunene i regionen skal fremstå som mest mulig enhetlige, effektive og tilgjengelige overfor sentrale brukere av disse tjenestene.

Bergensregionen skaper store verdier for hele landet. Regionen ønsker å videreutvikle et godt samarbeid med våre alliansepartnere for å påvirke sentrale myndigheter til å gi regionen riktige rammevilkår for næringsutvikling.

5 tiltak

Utvikle, oppdatere og gjøre faktabasert kunnskap om regionen lett tilgjengelig for bruk i påvirkningsarbeid.

6 tiltak

Utarbeide beslutningsgrunnlag for en mulig "lyttepost" for regionen i Oslo (Bergensregionens Oslokontor).

Skal regionen være attraktiv å leve og bo i kreves det at summen av tilbud publikum forventer møtes. "Månelandingen" på Mongstad innebærer store muligheter for næringslivet i regionen, men også krav og forventninger til dem som skal bo og arbeide i tilknytning til prosjektet, må møtes. Mongstad-prosjektet har definert tre satsningsområder:

- Samfunnsprosjektet
- Videreutvikle muligheter i forbindelse med bygging av teknologisenteret
- Lagring og transport av CO₂

Tiltakene behandles under de relevante fokusområdene.

7 tiltak

Videreføre samfunnsprosjektet i forbindelse med Mongstadutbyggingen.

FOKUSOMRÅDE

MARKEDSFØRING OG PROFILERING

Bergensregionen har mange unike kvaliteter og et mangfold av virksomheter. Regionen har en unik sammensetning av verdensledende miljø innen energisektoren, maritime og marine næringer, en velutviklet reiselivs-, finans- og handelsnæring og et spennende kulturliv. Denne bredden skaper dynamikk, spennvidde og nytenkning og gir bedriftene i regionen et godt grunnlag for utvikling.

Bredden i regionens næringsliv og FoU-miljø kan imidlertid utgjøre en utfordring i arbeidet med å markedsføre regionen. Mangfoldet kan være vanskeligere å tydeliggjøre enn for byregioner som framstår som mindre mangfoldig. Et viktig tiltak i Strategisk næringsplan vil derfor være å bygge en merkevare og sørge for at presentasjoner og fakta kan benyttes av alle som skal markedsføre regionen og egen virksomhet.

8 tiltak

Initiere et program som skal samordne og tilrettelegge for enhetlig profilering av regionen gjennom ulike medier og portaler, samt på ulike arenaer og arrangementer. Blant annet gjennom bruk av internett og sosiale medier.

9 tiltak

Utrede modeller for bruk av et arrangementskontor og se på en eventuell utvidet bruk av et slikt kontor.

10 tiltak

Bevisst bruke og markedsføre regionens kvalitetsprodukter som for eksempel sjømat og lokalprodusert mat, ulike designprodukter og kulturaktører ved nasjonale og internasjonale arrangement.

Bergen kommune skal investere i ny mathall på Torget i Bergen der Turistinformasjonen og Norsk Sjømatsenter skal samlokaliseres. Fisketorget er forbundet med sjømat, og det skal legges vekt på å formidle opplevelse knyttet til sjømat til dette bygget. Fiskeri- og kystdepartementet har gitt skriftlig uttrykk for støtte til å utvikle et slikt tilbud.

11 tiltak

Utvikle et nasjonalt kunnskaps- og opplevelsessenter for norsk sjømat på Torget i Bergen i samarbeid med Fiskeri- og kystdepartementet, sjømatnæringen, FoU-institusjoner og organisasjoner i næringen samt reiselivsnæringen. Senteret skal bidra til å revitalisere Torget i Bergen, og befeste regionens betydning innenfor sjømat i dag og den historiske betydningen sjømat har hatt for Bergensregionen.

FOKUSOMRÅDE INTERNASJONALISERING

Bergensregionen har et eksportrettet næringsliv, med kompetanse og produkter som er interessante for et internasjonalt marked. Flere små og mellomstore virksomheter har behov for et apparat for hjelp til å kunne komme inn i nye markeder. Regionens evne til posisjonering internasjonalt er avgjørende for videre utvikling for mange av virksomhetene.

Internasjonalisering handler også om å tilrettelegge for at utenlandske virksomheter og utenlandsk kompetansearbeidskraft ønsker å etablere seg, arbeide og bosette seg i regionen.

12 tiltak

Vurdere hvordan tilbudet til INN (International Network of Norway) Bergen kan styrkes for hele regionen.

13 tiltak

Etablere en modell for et effektivt mottaksapparat for internasjonale delegasjoner.

14 tiltak

Sammen med Innovasjon Norge legge til rette for at selskaper i regionen vinner flere kontrakter i forbindelse med gjenkjøpsavtaler.

Regionen har sterke miljøer innen vindenergi både innen næring og FoU. Regionen har behov for å bli mer synlig som et Nord-Europeisk tyngepunkt for leverandørindustri med fokus på tjenester og produkter rettet mot det internasjonale markedet for offshore vind.

15 tiltak

Ta initiativ til å etablere en internasjonal regelmessig møteplass i form av en kombinert konferanse og messe for offshore vindnæringen.

FOKUSOMRÅDE KOMPETANSE

Hovedmålsettingen i Strategisk næringsplan er at Bergensregionen skal være ledende på kunnskapsbasert, bærekraftig næringsutvikling. Systematisk kompetanseutvikling med sterk satsing på høyere utdanning og forskning er derfor definert som kanskje den viktigste strategien i planen. Universitetet, høyskolene og FoU-miljøene har alle egne målsettinger og strategier for å utvikle seg videre. Hordaland fylkeskommune har vedtatt en regional forskningsstrategi for Hordaland. Skal målsettingene nås må samarbeidet mellom FoU, utdanningsinstitusjoner, det offentlige og næringslivet bedres.

Næringslivet opplever at det særlig innen teknologiområdene ikke er godt nok samsvar mellom kompetansebehovet i regionen og de utdannings- og forskningsinstitusjoner som finnes. Alle næringer har understreket behovet for fortsatt fokus på å øke tilbudet av målrettede master- og doktorgradsprogram.

16 tiltak

Ta initiativ til prosjekter med mandat å legge frem planer for hvordan utdanningsinstitusjoner i regionen, eventuelt sammen med kompetanse-miljø utenfor regionen, næringslivet og FoU-miljøene til sammen kan tilby flere internasjonale masterprogram for å møte næringslivets behov. Tiltaket er særlig viktig for maritim næring og for høyere teknologiutdanning.

Regionen har betydelig kompetanse knyttet til produksjon, drift og vedlikehold av installasjoner både onshore og offshore. Det er også bygget opp kompetanse innen utforskning, forskning, geofysikk, geologi og undervannsteknologi som etterspørres over hele verden. Næringslivet i regionen, spesielt energi og maritim, men også marine næringer mener denne kompetansen må videreutvikles.

17 tiltak

Ta initiativ til å etablere et program med målsetting om å videreutvikle et internasjonalt anerkjent kompetansesenter for drifts- og vedlikeholdsmiljø i regionen.

Den marine næringen i regionen er kjenne-tegnet ved sterke nærings- og forskningsmiljø hver for seg. Det erkjennes at det er grunnlag for å videreutvikle samarbeidet. Det foreslås å videreutvikle et koordinert sterkt og målrettet samarbeid mellom næringen, FoU og det offentlige. Målet er å bli tydeligere samkjørt i nærings- og forskningspolitisk sammenheng, og å styrke koblingene mellom næring og forskning som grunnlag for høyere innovasjonstakt innen næringen.

18 tiltak

Etablere en arena (møteplass) for næring, forskning og virkemiddelaktører med mål om å få frem ideer og prosjektsamarbeid som retter seg inn mot klyngeutvikling, klyngesamarbeid og bedriftsrettet forsknings- og utviklingsprosjekt (VRI, ARENA, NCE, RFF, RUP, IN).

19 tiltak

Mongstad-programmet, delprosjekt teknologisenter (TCM). Gjennom tett samhandling mellom utbygger, næringslivet i hele regionen, utdanning, FoU og myndigheter, videreutvikle TCM til et internasjonalt senter for helhetlig forskning på renseteknologi.

Bergensregionen har et av de sterkeste miljøene i landet innen CNC-maskinering. Dette miljøet er også langt fremme når det gjelder automatisering/robotisering. Mange av aktørene har tilknytning til den maritime klyngen, men det er også flere andre aktører. Skal norsk industri fortsatt kunne hevde seg i den globale konkurransen, er satsing på CNC og automatisering/robotisering et effektivt virkemiddel.

20 tiltak

Synliggjøre og styrke CNC og robotklyngen i Bergensregionen.

Oppdrettsnæringen arbeider for å få etablert et uavhengig fakta- og statistikk-senter for marine og marinbiologiske data. Bakgrunnen for dette er et sterkt behov for et kompetansemiljø som kan sanke data og fremstå med høy troverdighet. Dette kan bidra til at omdømmet til oppdrettsnæringen bygges på fakta.

21 tiltak

Utvikle et data-, utrednings- og informasjons-senter for sjømatnæringen som grunnlag for et nasjonalt omdømmeprogram.

FOKUSOMRÅDE

ENTREPRENØRSKAP

OG INNOVASJON

De siste fem årene har det vært en netto økning på ca 4 000 bedrifter i Bergensregionen. En region som kjennetegnes av virksomheter og enkeltmennesker med sterk utviklingsvilje. For at ideene skal kunne videreutvikles og gründerkulturen styrkes må kunnskap om entreprenørskap og innovasjon økes. Det må derfor fortsatt være fokus på å bedre utdanningstilbud innen entreprenørskap og innovasjon i samarbeid med FoU og næringslivet fra barneskole til universitet.

Sammen med videreutvikling av gode møteplasser, både fysisk og virtuelt, på tvers av fagområder og mellom FoU-miljøene og næringslivet vil dette skape grobunn for mer nyskaping i regionen.

22 tiltak

Gjøre tilgjengelig følgende konsept: elevbedrifter i ungdomsskolene, ungdomsbedrifter i videregående skole og studentbedrifter ved høyskoler og universiteter.

23 tiltak

Videreføre og styrke møteplasser som Grow-konferansen, som en katalysator for innovasjons- og entreprenørskapsarbeidet.

24 tiltak

Medvirke aktivt til at ordningen med FoU- og industriinkubatorer samt næringshager i regionen blir styrket.

25 tiltak

Økt satsing på synliggjøring av ordningen med å ta inn en doktorgradstudent som ansatt i en bedrift, med støtte fra forskningsrådet (Nærings-ph.d).

FOKUSOMRÅDE

KLIMA OG MILJØ

Klima- og miljøutfordringene påvirker alle som ønsker en bærekraftig næringsutvikling. Kun systematisk prioritering og utvikling av nye løsninger og tiltak vil kunne løse klimautfordringer over tid. Bergensregionen har ressurser, kompetanse og næringsmiljø som kan spille en aktiv rolle i dette arbeidet både i forhold til internasjonale utfordringer, men også i forhold til egen region.

26 tiltak

Videreutvikle TCM-programmet på Mongstad gjennom tett samhandling mellom næringen i hele regionen, utdanning og FoU.

27 tiltak

Videreutvikle Storbyprosjektet i konkrete prosjekter blant annet gjennom etablering av en Regional næringsgruppe som skal koordinere satsing mellom deltakerne i prosjektet (Bergen, Stavanger og Kristiansand).

28 tiltak

Videreføre miljøteknologiprojektet med utgangspunkt i Sunnhordland.

29 tiltak

Styrke og videreføre samarbeidet om bærekraftig sameksistens mellom oppdrettsnæring og bevaring av ville laksebestander, herunder utrede mulige synergier med reiselivsnæringen.

**REGION
BER
GEN**

Business Region Bergen

Strandgaten 6
N-5013 Bergen
Norge

+47 56 90 11 50
post@brb.no
www.brb.no